

คู่มือ

ครูและโรงเรียนปลอดภัย

แนวทางสู่การป้องกันนักดื่มหน้าใหม่

สำหรับออกแบบการเรียนการสอน
และการพัฒนาเป็น
โรงเรียนป้องกันนักดื่มหน้าใหม่
ระดับประถมและมัธยมศึกษา

ดำเนินการโดย มูลนิธิเพื่อนเยาวชนเพื่อการพัฒนา (มยพ.)

คู่มือ

ครูและโรงเรียนปลอดภัย

แนวทางสู่การป้องกันนักตีหมัดหน้าใหม่

สำหรับออกแบบการเรียนการสอน
และการพัฒนาเป็น
โรงเรียนป้องกันนักตีหมัดหน้าใหม่
ระดับประถมและมัธยมศึกษา

ดำเนินการโดย มูลนิธิเพื่อนเยาวชนเพื่อการพัฒนา (มยพ.)

คลัง และ โรงเรียนปลอดเหล้า

แนวทางสู่การป้องกันนักดื่มหน้าใหม่

ISBN : 978-974-7508-32-1

เรียบเรียงโดย : มูลนิธิเพื่อนเยาวชนเพื่อการพัฒนา (มยพ.)
1/204 หมู่บ้านแฮปปี้แลนด์แกรนด์วิลล์ ซอยลาดพร้าว 101
แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กทม. 10240

สนับสนุนการจัดพิมพ์โดย :

สำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า
110/287-288 ม.6 ซอยโพธิ์แก้ว แยก 4 ถ.โพธิ์แก้ว
แขวงคลองกุ่ม เขตบึงกุ่ม กทม. 10240
โทร 02 948 3300, โทรสาร 02 948 3930
www.stopdrink.com

สนับสนุนโดย :

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
979 อาคารเอส เอ็ม ทาวเวอร์ ชั้น 34 ถนนพหลโยธิน
แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400
โทรศัพท์ 02 298 0500 โทรสาร 02 298 0501, 02 298 0499
www.thaihealth.or.th

คำนำ

หนังสือคู่มือ ครู โรงเรียนปลอดเหล้าแนวทางสู่การป้องกันนักดื่มหน้าใหม่เป็นความตั้งใจที่จะจัดทำขึ้นเพื่อให้เป็นคู่มือครูสำหรับการจัดการเรียนรู้ในประเด็นเรื่องเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยเสนอกรอบแนวคิดกระบวนการจัดการศึกษาแก่เด็กเยาวชนในโรงเรียนตลอดจนการบูรณาการประเด็นเรื่องเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สู่ผู้เรียนด้วยการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมที่เด็กนักเรียนเป็นผู้สร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองและมีครูทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนส่งเสริมและอำนวยความสะดวกให้แก่เด็กนักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข และสนุกกับการสืบค้น นอกจากนี้ยังเสนอแนวทางและกระบวนการดำเนินงานโรงเรียนปลอดเหล้า จากประสบการณ์ของโรงเรียนต้นแบบ ๔ จังหวัด ๒๒ โรงเรียนด้วยหวังให้เป็นแรงบันดาลใจและอาจนำไปต่อยอด ขยายผล

สุดท้ายทางมูลนิธิเพื่อนเยาวชนเพื่อการพัฒนา (กลุ่มถักทอฝัน) หวังอย่างยิ่งว่า คู่มือ ครู โรงเรียนปลอดเหล้า แนวทางสู่การป้องกันนักดื่มหน้าใหม่ จะเป็นตัวอย่างสำหรับการดำเนินงานของครู ผู้บริหาร หรือผู้ที่สนใจ นำไป ประยุกต์ใช้และขยายผล เพื่อให้เด็กเยาวชนของเราปลอดจากพิษภัยและผลกระทบจากการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ก้าวพ้นวัยที่เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อเติบโตใหญ่เป็น “คน” คุณภาพของสังคม

มูลนิธิเพื่อนเยาวชนเพื่อการพัฒนา

กรกฎาคม ๒๕๕๓

สารบัญ

1. ความนำ	1
2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริม/ ป้องกันนักดื่มหน้าใหม่	13
3. แนวทางประยุกต์การจัดการเรียนการรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อการจัดการเรียนการสอนในประเด็นแอลกอฮอล์	22
3.1. การใช้กระบวนการสอนที่เน้นการพัฒนาการคิด วิเคราะห์	22
3.2. การจัดการเรียนรู้ แบบกระบวนการกลุ่ม เพื่อร่วมกันสร้างความรู้	29
3.3. สอนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างแท้จริง (Participation)	38
4. ความเป็นไปได้สู่การเป็นโรงเรียนส่งเสริมการป้องกันนักดื่มหน้าใหม่	49
5. ภาคผนวก	60
6. รูปภาพการดำเนินงานโรงเรียนปลอดเหล้าจากสกัดนักดื่มหน้าใหม่สู่โรงเรียนปลอดเหล้า	74
7. บรรณานุกรม	87

ศิริ และ
โรงเรียนปลอดภัย
แนวทางสู่การป้องกันนักศึกษาใหม่

1 ความนำ

สังคมเปลี่ยนไปชีวิตเปลี่ยนตาม

อัลวิน ทอฟฟเลอร์ (Alvin Toffler) นักวิชาการ นักวิจารณ์สังคมและนักอนาคตศาสตร์ที่มีชื่อเสียงชาวสหรัฐอเมริกาแต่งหนังสือไว้หลายเล่มแต่ละเล่มล้วนมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับภาวะวิเคราะห์และพยากรณ์ความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในโลก ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ดังเช่น ในหนังสือ The Third Wave “คลื่นลูกที่สาม” ที่กล่าวว่าเป็นหนังสือที่ทำนายโลกในศตวรรษที่21 หนังสือเล่มนี้แปลและตีพิมพ์ในประเทศไทยครั้งแรกเมื่อปีพ.ศ.2532

สังคมโลกในมุมมองของอัลวิน ทอฟฟเลอร์ (Alvin Toffler) นั้นมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาเขาเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงเป็นเสมือนคลื่นที่ทำให้ความรู้สึกของการเคลื่อนไหวที่ถาโถม รวดเร็วและรุนแรงออกเป็นคลื่น 3 ลูก คลื่นลูกที่หนึ่งคือคลื่นแห่งสังคมเกษตรกรรม (ระยะเวลาประมาณ1,000ปี-พ.ศ.2293) คลื่นลูกที่สองคือคลื่นแห่งสังคมอุตสาหกรรม(ระยะเวลาประมาณพ.ศ.2293-พ.ศ. 2534)และคลื่นลูกที่สามคือคลื่นแห่งสังคมเทคโนโลยีสารสนเทศ (ระยะเวลาประมาณ พ.ศ. 2534-ปัจจุบัน)¹ ลักษณะสังคมในยุคของคลื่นลูกที่สามด้านหนึ่งนั้นจะมีลักษณะเป็นสังคมแห่งเทคโนโลยีระดับสูงชีวิตใหม่ในยุคนี้ประกอบด้วยแหล่งพลังงานอย่างใหม่กระบวนการผลิตอย่างใหม่ลักษณะครอบครัวแบบใหม่สถาบันใหม่ๆเกิดขึ้น อาริยธรรมใหม่จะนิยามค่านิยมแห่งพฤติกรรมอย่างใหม่.....²

ยิ่งกว่านั้น Thomas L. Friedmanนักหนังสือพิมพ์ชาวอเมริกันผู้มีชื่อเสียงและทรงอิทธิพลเจ้าของรางวัลพูลิตเซอร์ถึงสามครั้งยังมีงานเขียนที่ตอกย้ำว่าโลกได้เปลี่ยนไปแล้วในหนังสือชื่อ “ใครว่าโลกกลม The World is Flat. แปลโดยรอฮิมปรมาทบนปกหนังสือมีคำโปรยที่ดึงดูดว่า หนังสือเล่มนี้เป็นประวัติศาสตร์ฉบับย่อของโลกยุคปัจจุบัน(แปลเป็นภาษาไทยและตีพิมพ์ครั้งแรกในปีพ.ศ.2549) เขาอธิบายว่าทุกวันนี้ผู้คนจำนวนมากมายนสามารถร่วมมือและแข่งขันกับผู้อื่นได้อย่างรวดเร็วและเท่าเทียมกันอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนไม่ว่าจะเป็นงานชิ้นใดหรืออยู่ในที่แห่งใดก็ตามด้วยคอมพิวเตอร์ อีเมล เครือข่ายเคเบิลนำแสง

1 วิลสัน(Global Society and Living) วิชา.ศิริพร สมสารรัตน์หน้า26-41

2 การแบ่งสังคม ออกเป็น 3 ยุค ตามแนวคิดของอัลวิน ทอฟฟเลอร์ ในหนังสือคลื่นลูกที่สาม The Third wave

การประชุมทางไกลผ่านวิดีโอทัศน์และซอฟต์แวร์ชนิดใหม่ๆ.....เทคโนโลยีระดับสูงทำให้โลกแบน.....การแบนราบของโลกหมายความว่าพวกเรากำลังเชื่อมโยงศูนย์กลางด้านความรู้ทั้งมวลบนโลกเข้าเป็นเครือข่ายหนึ่งเดียวที่ครอบคลุมไปทั่วโลก โลกที่แบนราบของฟรีดแมนนั้นไม่ได้หมายถึงลักษณะทางภูมิศาสตร์หากแต่เป็นการแบนราบอันเนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เทคโนโลยีและแนวทางการดำเนินธุรกิจที่ทุกคน ทุกบริษัท ทุกประเทศ มีความเท่าเทียมกันสามารถฉวยโอกาสรวมทั้งทรัพยากรและแหล่งความรู้ทุกรูปแบบจากทุกหนแห่งบนโลกใบนี้ด้วยพลังสืบประการ ประกอบด้วยการก่อกำเนิดของวินโดว์การเกิดพลังจากการเชื่อมต่อด้วยเครื่องมือสำคัญสามอย่างคือ อินเทอร์เน็ต(Internet) เวิลด์ ไรด์ เวบ(World Wide Web) และเว็บเบราว์เซอร์(Web browser) การมีซอฟต์แวร์ที่ช่วยให้การทำงานสั้นไหล การอัปโหลด (Uploading) พลังชุมชนออนไลน์ เอาต์ซอร์ซ (Outsourcing) การย้ายถิ่นไปผลิตในต่างแดน ฯลฯ (Offshoring) การสร้างห่วงโซ่อุปทาน (Supply -Chaining) อินซอร์ซ(In-sourcing) อินฟอร์ม(In-forming) และดิจิทัลเคลื่อนที่ ส่วนตัวและเสมือนจริง (Digital ,Mobile , Personal ,and Virtual)

อย่างไรก็ตามไม่ว่าจะเป็นการแบ่งยุคสังคมเป็นคลื่นลูกที่หนึ่งสองและสามของอัลวิน ทอฟฟเลอร์ (Alvin Toffler) หรือการกล่าวถึงพลังสืบประการที่เปลี่ยนแปลงโลกให้แบนราบของฟรีดแมน (Thomas L. Friedman) ล้วนแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่สืบเนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่เกิดจากความเจริญด้านเทคโนโลยีโดยเฉพาะคอมพิวเตอร์ทั้งสิ้นและแม้ว่าจะอยู่ห่างกันคนละซีกโลกด้วยระยะทางหากแต่ก็ใกล้กันได้ด้วยเพียงปลายนิ้วสัมผัสด้วยเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างไม่หยุดยั้งจึงนำวัฒนธรรมใหม่ระเบียบการดำเนินชีวิตแบบใหม่และระบบเศรษฐกิจใหม่เข้าสู่วิถีชีวิตผู้คนทุกซอกทุกมุมของโลกซึ่งแม้ว่าจะมีผู้คนบางส่วนพยายามแข็งขันแต่ก็ดูเหมือนยากที่จะขัดขวางและในที่สุดผู้คนเหล่านั้นก็เข้าไปสู่กระแสของการเปลี่ยนแปลงอย่างไม่แปลกแยก เช่น การใช้เงินพลาสติกซึ่งเป็นเงินแห่งอนาคต(บัตรเครดิต) หรือการทำธุรกรรมการเงินออนไลน์

ความเป็นไปของระบบเศรษฐกิจการเมืองและสังคมในซีกโลกหนึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในอีกซีกโลกหนึ่งเป็นลักษณะของสภาวะที่เรียกว่า “โลกาภิวัตน์(Globalization)” ซึ่งนักวิชาการด้านโลกาภิวัตน์เช่นScholte(2000) กล่าวถึงลักษณะของโลกาภิวัตน์ไว้ 5 ลักษณะคือหนึ่งมีลักษณะของความเป็นนานาชาติ(Internalization)ซึ่งจะเห็นความเติบโตของการแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศและการพึ่งพาท่อกันจากการเพิ่มขยายด้านการค้าและการลงทุนของประเทศต่างๆสองมีลักษณะของการปลดแอกอุปสรรค(Liberalization)อันเนื่องมาจากเกิดการบูรณาการทางเศรษฐกิจโดยที่รัฐบาลต่างๆจะค่อยปลดข้อจำกัดด้านการค้าและด้านอื่นๆที่รัฐบาลเคยสร้างเงื่อนไขไว้และบรรดาประเทศต่างๆก็เกิดการเคลื่อนไหวในการเปิดเสรีด้านต่างๆของประเทศมากขึ้นกลายเป็นเศรษฐกิจที่ไร้ขอบเขตของดินแดนขึ้น สาม ลักษณะอันเป็นสากลนิยม(Universalism)เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมอันเนื่องจากการแพร่กระจายด้านความคิดด้านวัตถุและประสบการณ์ไปทั่วทุกภาคส่วนของโลก สี่ มีลักษณะความทันสมัย(Modernization)เกิดการแผ่ขยายโครงสร้างทางสังคมสมัยใหม่และกระบวนการใหม่ๆเช่นสิทธิทุนนิยมการแบ่งปันและการอุตสาหกรรม(โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากแถบตะวันตกไปสู่ภาคส่วนอื่นๆนอกตะวันตกจะมีผลกระทบต่อวัฒนธรรมดั้งเดิมที่มีอยู่หรือรูปแบบกระบวนการที่มีอยู่ และ ห้า ลักษณะที่ลดความเป็นเขตแดนต่อกัน(De-territorialism)ซึ่งเขตแดนของแต่ละประเทศจะมีความสำคัญลดลงในทางภูมิศาสตร์เพราะเกิดการติดต่อกันได้อย่างสะดวกและทั่วถึงอย่างไร้พรมแดน Friedmanเจ้าของผลงาน The World is Flat. ที่กล่าวถึงไปข้างต้นก็ให้นิยามโลกาภิวัตน์ว่า “เป็นการบูรณาการอย่างเหนียวแน่นด้านการตลาด ระบบการขนส่ง และระบบการสื่อสารอย่างที่ไม่เคยเป็นมาก่อน.....ในวิถีทางซึ่งสร้างสมรรถนะให้แก่บริษัท ประเทศ และปัจเจกชนให้สามารถติดต่อกันได้ทั่วโลก เป็นไปอย่างกว้างไกล รวดเร็วขึ้นลึกซึ้งขึ้นและราคาถูกลงกว่าเดิม”ทัศนะของ Friedman มองโลกาภิวัตน์ว่ามีลักษณะที่รวมอยู่ในคำๆเดียวคือคำว่า “โยงโย” (Web) หรือWWW=World Wide Web⁴โลกาภิวัตน์โดยสรุปจึงเป็นคำที่ใช้เพื่อบอก

4 ไปด้วยโลกาภิวัตน์ เกียรติชัย พงษ์พานิช

ถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วมีการเชื่อมโยงโลกที่กว้างใหญ่ให้กลายเป็นโลกใบเล็กที่ทุกอย่างถึงกันและสัมพันธ์กันทั้งการผลิตการบริโภคการสื่อสารและเทคโนโลยีก่อให้เกิดผลต่อสภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมวัฒนธรรมด้วยเหตุนี้ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นคือสังคมแบบไร้พรมแดนข้อมูลข่าวสารไหลบ่าจากที่หนึ่งไปยังที่หนึ่งอย่างไม่ขาดสายคอมพิวเตอร์ที่บรรจุข้อมูลดิจิทัลเป็นแหล่งความรู้ที่มหาศาลขณะเดียวกันก็เป็นเครื่องมือที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนถ่ายความคิดความเชื่อและคุณค่าต่าง ๆ มาผสมผสานกันกลายเป็นการผสมผสานทางวัฒนธรรม (Acculturation) ซึ่งจะเห็นว่าวัฒนธรรมที่ใหญ่กว่าเข้มแข็งกว่าย่อมจะก้าวเข้ามาครอบงำวัฒนธรรมท้องถิ่นซึ่งเล็กกว่า อ่อนแอกว่า วัฒนธรรมตะวันตกหลังไหลเข้าสู่หลายประเทศจนรับเอามาเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตให้คุณค่าความนิยม หลอมรวมทัศนคติให้เกิดการยอมรับจนผสมส่วนรวมเป็นวัฒนธรรมที่ครอบงำอยู่ในวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นต้น เมื่อเป็นเช่นนี้เราจึงจะเห็นวัฒนธรรมการบริโภคน้ำดำรสซ่า กินพิซซ่าชอบซีส นิยมโก้ทอดชนิดฮอลแลนด์สไปซี่ จิบกาแฟหยดดังนั่งเล่น netbook กระจายไปทั่วทุกหนแห่งในโลกไม่ว่าจะไปที่ไหนๆ ในเมืองใหญ่ของประเทศทางตะวันตกหรือขอนแก่น โคราช เชียงใหม่ก็มีห้างขนาดใหญ่ ร้านสะดวกซื้อขนาดเล็ก ร้านพาสฟู้ด ร้านไอศกรีมที่มีเครื่องหมายการค้าที่คุ้นเคยให้เห็นไม่ต่างกันปฏิเสธไม่ได้ผู้คนจำนวนหนึ่งหลงไหลได้ปลื้มที่แถวบ้านมีห้างประเภทนี้อยู่ใกล้เคียงถึงกับบอกกับใครๆ ว่า “แถวบ้านเจริญแล้ว” วัฒนธรรมการซื้อข้าวของเครื่องใช้จากร้านค้าตึกแถวหรือร้านของชำใกล้บ้านเปลี่ยนเป็นการเดินเข้าห้างใหญ่ติดเครื่องปรับอากาศที่ปรับอากาศให้เย็นฉ่ำเอื้อให้เกิดสุนทรีย์แห่งการจับจ่ายใช้สอยบ้างก่อนหนีสินจากการนำเงินจากอนาคตมาใช้หลายคนสุรุ่ยสุร่ายไม่เสียตายทรัพย์อาจเพราะคนเหล่านั้นลืมหือไม่เคยมีประสบการณ์ของการนับเงินเศษสลึงเป็นหนึ่งบาท พฤติกรรมการใช้เงินเปลี่ยนจากการนับเงินจากมือสู่มือเป็นการกรอกตัวเลขแล้วรูดบัตร การแพร่กระจายของตราภัยใต้แนวคิดในลักษณะของการเป็นแฟรนไชส์ (Franchise) ซึ่งหมายถึงการที่เจ้าของสิทธิอนุญาตให้ผู้รับสิทธิ์ดำเนินธุรกิจภายใต้เครื่องหมายการค้า

การบริหารและธุรกิจที่เจ้าของลิขสิทธิ์พัฒนาขึ้นซึ่งหลายครั้งที่พบว่าธุรกิจแบบนี้ได้ขับไล่ผู้ค้ารายย่อยให้ถอยร่นจนแทบจะไม่มีที่ยืนบริษัทข้ามชาติรวมทั้งเงื่อนไขของการเปิดตลาดเสรียึดครองครอบงำพื้นที่ตลาดทุกระดับกระบวนการค้าที่ทำการตลาดอย่างเข้มข้น เร่งเร็ว กำหนดวิธีบริโภคที่แทบจะแยกไม่ออกระหว่างการบริโภคเนื่องจากความจำเป็นกับการบริโภคเพื่อภาพลักษณ์

บทบาทโรงเรียนในสังคมที่เปลี่ยนแปลง

ไม่ว่าเราจะมองโลกหรือมองการเปลี่ยนแปลงของสังคมด้วยแนวคิดใดก็ตามเราน่าจะเห็นพ้องกันว่าที่สุดแล้วเด็กและเยาวชนเป็นกลุ่มคนที่อ่อนไหวที่สุดต่อการเปลี่ยนแปลงความรวดเร็วของระบบคอมพิวเตอร์และความเติบโตของเทคโนโลยีการสื่อสารมีบทบาทต่อการหล่อหลอมพฤติกรรมทัศนคติใหม่แก่ผู้คนในสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชนที่ตกอยู่ท่ามกลางกระแสบริโภคนิยมที่ให้คุณค่าแก่วัตถุการเสพการสะสมหรือความรื่นรมย์เฉพาะหน้าที่สิ้นเปลืองฟุ่มเฟือยในขณะที่เด็กและเยาวชนมีธรรมชาติแห่งวัยที่เต็มไปด้วยพลังแห่งความอยากรู้อยากลอง อยากสัมผัสประสบการณ์ด้วยตนเอง แทนการเรียนรู้จากผู้ “บอกเล่า” ซึ่งอาจจะหมายถึงพ่อ แม่ ครูญาติ หรือครู พวกเขาจึงมักเข้าหากลุ่มเพื่อนวัยเดียวกัน รุ่นพี่ รุ่นน้อง หรือ ต้นแบบที่ถูกจริตซึ่งอาจจะเป็นบุคคลสาธารณะที่อยู่ในสื่อ เช่น ดารา นักร้อง นักแสดง หรือใครต่อใครอื่นๆที่ไม่อาจคาดเดาได้ ภายใต้ความต้อร้อน ตื่นเต้น และแสวงหาตามวัยผนวกเข้ากับสิ่งแวดล้อมที่ “ซักรุง” ทั้งทางตรงและทางอ้อม ประกอบกับวันแห่งวัยเด็กที่สั้นลง เด็กเข้าสู่วัยรุ่นเร็วกว่าที่ควรจะเป็นเราจึงเห็นปรากฏการณ์ที่เด็กและเยาวชนโตเกินวัยและมีความ “เสียว” ที่จะ “เสีย” จากการ “เสพ” ที่หลากหลายและย่อยจาก “สื่อ” ที่ส่ง “สาร” ผ่าน ช่องทางต่างๆที่เห็นกันว่าเป็น “ความทันสมัย”

เมื่อสิ่งแวดล้อมเมืองแน่นไปด้วย สื่อลามก เกมส่รุนแรง ก้าวร้าวหรือสิ่งยั่วยุอื่น ๆ มากมาย ในขณะที่เด็กและเยาวชนจำนวนมากต้องใช้ชีวิตอย่างโดดเดี่ยว เจ็บเหงา ไร้ครอบครัวขาดผู้ใหญ่ใกล้ชิดให้คำปรึกษาหรือเป็นแบบอย่างหลายคนต้องก้าวผ่านบางประสบการณ์หรือการตัดสินใจบางเรื่องตามลำพังจึงนำเสียดายที่บางคนก้าว “พลาด” และไม่อาจหลุดไปจากวังวนของเรื่องราวที่ขัดขวางการเติบโตอย่างสร้างสรรค์ได้ เช่น การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การตั้งครรภไม่พึงประสงค์ การเสียชีวิตหรือพิการจากความรุนแรง การทะเลาะวิวาท การเกิดอุบัติเหตุจากการขับขี่ยานยนต์และการใช้สิ่งเสพติดประเภทต่างๆรวมทั้งเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นต้น

“โรงเรียน” เป็นสถาบันทางสังคมที่ถูกคาดหวังว่าจะทำหน้าที่ทั้ง “ซ่อม” และ “สร้าง” อนาคตของชาติโดยจัดกระบวนการเรียนรู้หรือสร้างเสริมประสบการณ์ให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมที่เหมาะสมตามวัยมีความเจริญเติบโตทั้งด้านร่างกายจิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา จริยธรรมและคุณธรรม

สำนึกนโยบายและแผนการศึกษาสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการกำหนดกรอบแนวคิดว่าการศึกษาเป็นกลไกการพัฒนาคนให้เกิดคุณธรรมนำความรู้ สมานฉันท์ สันติวิธี มีวิถีประชาธิปไตย มีความภาคภูมิใจในความเป็นมนุษย์และความเป็นคนไทยบนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นคนเป็นจุดศูนย์กลางของการพัฒนา มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงในกระแสโลกาภิวัตน์มีทักษะในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ เกิดการสร้างสังคมภูมิปัญญา รักษาและพัฒนาทรัพย์สินทางปัญญา การรักษาวัดธรรม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ตลอดชีวิตและการสร้างสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ นำไปสู่การดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ ศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันโดย -

วิสัยทัศน์ของการจัดการศึกษาอยู่ที่พัฒนาการศึกษาให้คนไทยทุกคนมีการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ มีความสมบูรณ์ทั้งด้านสุขภาพร่างกาย จิตใจ มีคุณธรรม จริยธรรม มีสมานฉันท์ ดำรงชีวิตอย่างสันติวิธี มีวิถีประชาธิปไตยมีความภาคภูมิใจในความเป็นมนุษย์และความเป็นคนไทยบนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นพลโลกที่มีคุณภาพ มีความรักในสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ มีความรู้ความสามารถด้านภาษาทั้งภาษาไทย ภาษาสากลและภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยี มีทักษะการคิด วิเคราะห์ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและกลุ่มจนติดตัวตลอดชีวิต มีจิตสาธารณะ รักการทำงาน มีความอยู่ดีมีสุข สามารถพึ่งตนเอง มีทักษะการประกอบอาชีพ รู้จักรักษาและพัฒนาทรัพยากรสิ่งแวดล้อม มีศักยภาพทั้งการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติ โดยคำนึงถึงการดูแลรักษาวัฒนธรรม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการแข่งขันในสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ได้อย่างยั่งยืน

เป้าหมายเชิงคุณภาพคือผู้เรียนจะต้องมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษา เป็นคนดี มีคุณธรรม มีความรอบรู้ มีความสามารถทั้งภาษาไทย ภาษาสากล และ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ มีระเบียบวินัย ยึดมั่นในวิถีประชาธิปไตย รักในสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ มีจิตสาธารณะ รักการทำงาน อนุรักษ์ สร้างเสริมและพัฒนาวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม มีทักษะสามารถค้นคว้าหาความรู้และประกอบอาชีพเหมาะสมกับช่วงวัยตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพทั้งด้านสุขภาพ ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม มีความขยัน ซื่อสัตย์ อดทนและมีวัฒนธรรม มีภูมิคุ้มกันพร้อมเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสมานฉันท์และสันติสุข.....⁶

ในสังคมที่เปลี่ยนแปลง ท่ามกลางอบายมุขมากมาย “เครื่องตีมีแอลกอฮอล์” ถูกกล่าวถึงในฐานะที่นำเด็กและเยาวชนไปสู่ความหายนะต่างๆเสมอๆ การพัฒนาผู้เรียนให้มีภูมิคุ้มกัน

6 กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษา ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10(พ.ศ.2550-2554)ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ(พ.ศ.2545-2559) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ หน้า54-55

ในสังคมที่เปลี่ยนแปลง ท่ามกลางอบายมุขมากมาย “เครื่องดื่มแอลกอฮอล์” ถูกกล่าวถึงในฐานะที่น่าเด็กและเยาวชนไปสู่ความหายนะต่างๆเสมอๆ การพัฒนาผู้เรียนให้มีภูมิคุ้มกัน มีทักษะชีวิต รู้เท่าทันพิษภัยแอลกอฮอล์ ปรับตัวได้และอยู่กับการเปลี่ยนแปลงอย่าง “รู้เท่าทันตนเอง” และ “รู้เท่าทันสังคม” เป็นเรื่องจำเป็น โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการกับมูลนิธิเพื่อนเยาวชนเพื่อการพัฒนา (กลุ่มถักทอฝัน) ในพื้นที่ต้นแบบ 4 จังหวัดรวมทั้งสิ้น 22 โรงเรียน ต่างมุ่งหวังให้เด็กเกิดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะการเรียนรู้ ทักษะการปฏิบัติ มีเจตคติ และค่านิยมที่ดีงามสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุขและสร้างสรรค์ กลุ่มโรงเรียนดังกล่าวได้จัดทำแผนการเรียนรู้และกิจกรรมต่างๆโดยมีเนื้อหาความรู้เรื่องแอลกอฮอล์บูรณาการเข้าไปในสาระการเรียนรู้ต่างๆ เช่น กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระภาษาไทย เป็นต้น

เพื่อสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนด้วยสาระการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับยุคสมัยและนำการเปลี่ยนแปลงสู่ผู้เรียน การจัดสภาพแวดล้อมภายในและรอบสถานศึกษาให้ปลอดภัยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์พร้อมไปกับการพัฒนาสาระการเรียนรู้ในประเด็นเนื้อหาความรู้ ความเข้าใจเรื่องเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และ การพัฒนาทักษะชีวิต เพื่อเปิดประตูกันตนเองให้ห่างจากปัจจัยเสี่ยง ทั้งนี้รูปแบบหรือการก่อเกิดโรงเรียนปลอดภัย เป็นความคาดหวังว่าจะนำสู่ป้องกันการเกิดนักดื่มหน้าใหม่ได้ ทั้งนี้มีเนื้อหาที่จะปรากฏในบทต่อไป

แนวคิดเรื่องเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กับเด็กนักเรียน

การที่เด็กและเยาวชนดื่มแอลกอฮอล์มากขึ้นมาจากปัจจัยหลายประการที่เกิดขึ้นตามพัฒนาการตามช่วงวัยของการอยากรู้อยากลอง การเลียนแบบ และจากความไม่มั่นคงในอารมณ์ของวัยรุ่นเอง โดยเฉพาะความเชื่อ เจตคติของเด็กที่มีต่อการดื่มสุรา ความเชื่อเกี่ยวกับการบังคับตนเองในด้านการดื่มสุราค่านิยมเกี่ยวกับการดื่มสุรา ซึ่งเป็นเหตุผลที่ทำให้เด็กดื่มหรือไม่ดื่มสุราโดยกลุ่มเด็กที่ดื่มสุรารู้ว่าการดื่มสุราเป็นเรื่องธรรมดา ไม่มีผิดกฎหมายเป็นเรื่องโก้เก๋ สนุกสนาน แสดงถึงความเป็นผู้ใหญ่และช่วยในการเข้าสังคมกับเพื่อนฝูง ช่วยผ่อนคลาย ความเครียด ความเหงา

ในขณะที่กลุ่มไม่ดื่มสุราเชื่อว่าการป้องกันตนเองจากการดื่มสุราเป็นการกระทำที่ที่เหมาะสม มีประโยชน์ถูกต้อง นายกย่องชมเชยและควรถือเป็นแบบอย่าง นอกจากนี้ยังพบว่าการมีความเครียดมีปัญหากลุ่มใจอี้อัดใจทั้งเรื่องภายในครอบครัวและเรื่องอื่นๆจึงใช้การดื่มสุราเป็นวิธีการแก้ปัญหาเนื่องจากทำให้รู้สึกผ่อนคลายสบายใจเวลาดื่มและลืมเรื่องทุกขใจได้ชั่วคราวและพบว่าความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าช่วยป้องกันตนเองจากการดื่มสุรา

จากผลการศึกษารูปแบบการดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่น และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง⁷

ในกลุ่มเด็กนักเรียนอายุ 6-17 ปี เรียนอยู่ชั้นปี 1-11 จากโรงเรียนสุ่มจากเขต 12 แห่งของเมือง Canton เมื่อกลางปี 1994 จำนวน 1964 คนที่อาศัยอยู่ใน Canton of Zurich, Switzerland จากโครงการวิจัย The Zurich Epidemiological Study of Child and Adolescent Psychopathology (ZESCAP) ซึ่งให้เห็นว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดื่มแอลกอฮอล์ในเด็กวัยรุ่น คือ อายุที่มากขึ้น ประสบเหตุการณ์ชีวิตหลายอย่างส่งผลกระทบต่อทัศนคติที่มีต่อพ่อ แม่ เพื่อน ครู และตนเองในทางลบทำให้เกิดปัญหาทางอารมณ์ คือ วิตกกังวล/ซึมเศร้า แยกตัว สมาธิไม่ดี วัยรุ่นหลายรายใช้วิธีเลี่ยงการเผชิญปัญหาด้วยการดื่มซึ่งได้รับการยอมรับจากเพื่อนมากกว่าเด็กที่ไม่ดื่ม

จากการศึกษางานวิจัยส่วนใหญ่พบว่าช่วงอายุที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้น เนื่องจากวัยรุ่นตอนต้นเป็นวัยที่เริ่มมีการปรับตัวเข้าสู่สังคมต้องการการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน จึงทำให้ถูกชักจูงไปสู่การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ง่าย(ศิริกุล อิศรานุรักษ์ , 2546)

⁷Steinhausen H-C, Metzke CW. The validity of adolescent types of alcohol use. J Child Psychol Psychiatr 2003;44:677-86. Link: <http://www.blackwell-synergy.com/doi/abs/10.1111/1469-7610.00154>

นอกจากนี้แรงดึงดูดจากตัวเครื่องดื่มเองที่ได้ทำการตลาด เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ไม่เว้นกระทั่งเด็กและเยาวชน การผลิต เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่รูปแบบหลากหลาย ราคาถูก หาซื้อได้ง่าย และมีขายอยู่ทุกสถานที่ทั้งปริมาณ ยี่ห้อ รสชาติ ที่ปรับตามความต้องการของผู้ดื่ม น้ำล้นลอง ยั่วชวน เชิญชวนให้ อายากดื่ม ในแง่ของธุรกิจน้ำเมา การโฆษณาถือเป็นปัจจัยสำคัญของกระบวนการ การกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมของการอายากดื่มขึ้น

ปัจจัยของโรงเรียนและสถานศึกษาก็มีผลต่อตัวเด็กในการ ดื่มหรือไม่ดื่มด้วยเช่นกัน กล่าวคือ สถานศึกษาเป็นสถานที่วัยรุ่น ่นส่วนใหญ่ใช้เวลาเรียนรู้และศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการช่วยแก้ ปัญหาการดื่มสุรา จากการศึกษาของ Minnesota Department of Health. (2002 : Online) พบว่าปัจจัยด้านโรงเรียนมีความ สัมพันธ์กับการใช้สารเสพติดของนักเรียน เช่น การมีผลการเรียนต่ำ ความรู้สึกผูกพันต่อการเรียนน้อยและการรู้สึกว่าครูไม่ค่อยเอาใจใส่ ดูแล และจากโครงการ Gatehouse Project ซึ่งเป็นโครงการ ป้องกันระดับปฐมภูมิที่จัดในโรงเรียน โดยการใช้มาตรการทั้งใน ระดับสถาบันและระดับปัจเจกบุคคล โครงการนี้จัดกิจกรรมอิงตาม ความรู้ความเข้าใจในเรื่องกระบวนการความเสี่ยงของปัญหาสุขภาพ จิตและพฤติกรรมเสี่ยงของเยาวชนซึ่งเป็นผลมาจากสิ่งแวดล้อมทาง สังคม กรอบแนวคิดของโครงการนี้ให้ความสำคัญกับความผูกพัน ที่มีคุณภาพโดยผ่านทางกิจกรรมสามด้าน คือ การสร้างความรู้สึก ปลอดภัยและไว้วางใจ การเพิ่มทักษะและโอกาสที่เกิดการสื่อสารที่ดี และการสร้างความรู้สึกที่ได้รับการยอมรับทางบวก

โดยผ่านทางกรมมีส่วนร่วมในชีวิตในโรงเรียนด้านต่างๆ ผลการศึกษาพบว่านักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความเสี่ยงในเรื่องการดื่มสุราการสูบบุหรี่และการใช้สุราและบุหรี่ของเพื่อนแตกต่างกัน ร้อยละ 3-5 จากข้อมูลแสดงให้เห็นว่าประสบการณ์ในโรงเรียนของวัยรุ่นเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องโดยตรงต่อพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนโดยเรื่องเหล่านี้สอดคล้องกับการทำงานของโครงการสัปดาห์ดื่มหน้าใหม่ ของมูลนิธิเพื่อนเยาวชนเพื่อการพัฒนาที่ค้นพบว่าพื้นที่รายล้อมรอบสถานศึกษาเต็มไปด้วยสถานบันเทิงที่มีการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยได้สำรวจแหล่งมอมเมารอบรัศมี 500 เมตรที่โรงเรียน 50 แห่งในเขต กทม. พบว่า⁹ มีแหล่งมอมเมายั่วเยาวยาวขนอยู่ใกล้สถานศึกษาทั้งหมด 7 ประเภท ได้แก่ ร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร้านอินเทอร์เน็ตประเภทเกมซึ่งขายเหล้าพ่วงด้วย ร้านชำหรือมินิมาร์ทที่เปิดขายเหล้า บุหรี่ และร้านคาราโอเกะ ทั้งนี้ การสำรวจสามารถแบ่งกลุ่มโรงเรียนเป็น 3 โซน คือ Red Zone จะเป็นกลุ่มโรงเรียนที่มีร้านเหล้า ผับ บาร์ อาบอบนวด ร้านเกมในรัศมีไม่เกิน 200 เมตร และตั้งอยู่อย่างหนาแน่น ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนดังที่ได้รับความนิยม Yellow Zone เป็นกลุ่มโรงเรียนขนาดกลางที่มีสถานที่อบายมุขหนาแน่นรองลงมา และอยู่ในรัศมี 200-500 เมตร สุดท้าย คือ กลุ่ม Green Zone ซึ่งเป็นส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กหรือเป็นโรงเรียนพิเศษ (สอนคนพิการ) ซึ่งมีไข่เป้าหมายของผู้ประกอบการ

นอกจากนี้จากประสบการณ์การ ทำงาน ยังพบว่าการสนับสนุนจากภาครัฐยังไม่เพียงพอ มีนโยบายที่ยังไม่ชัดเจนในเรื่องการจัดโซนนิ่งพื้นที่ 500 เมตรให้เป็นเขตปลอดสิ่งยั่วยุ ปลอดการจำหน่าย เครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบๆสถานศึกษาตลอดจนพบว่านโยบายของผู้บริหารการศึกษาส่วนใหญ่เน้นความสำคัญของการเรียนการสอนมากกว่าการทำกิจกรรมซึ่งเป็นผลทำให้งานกิจกรรมด้านสังคมของนักเรียน นักศึกษามีความอ่อนแอลงตามลำดับ กระบวนการช่วยเหลือนักเรียน (กิจกรรมของโรงเรียน)

⁹ "ผลสำรวจแหล่งมอมเมารอบรัศมี 500 เมตรที่โรงเรียน 50 แห่งในเขตกทม." ระหว่างวันที่ 2-12 กันยายน 2551

เครือข่ายเยาวชนเพื่อป้องกันเด็กดื่มหน้าใหม่ และมูลนิธิเพื่อนเยาวชนเพื่อการพัฒนา ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา 6) และแนวทางการจัดการศึกษายังได้ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียน ทุกคน โดยยึดหลักว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (มาตรา 22) ในการจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้คุณธรรมกระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาซึ่งเรื่องหนึ่งที่กำหนดให้การดำเนินการคือเรื่องความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข (มาตรา 23 ข้อ (5))

การพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เก่ง ดี มีความสุข ครบถ้วนทั้งด้านสติปัญญาและอารมณ์โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษาที่นอกจากส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนแล้ว การป้องกันและการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดกับนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านการสื่อสารเทคโนโลยี ปัญหาเศรษฐกิจ การแพร่ระบาดของยาเสพติดในรูปแบบที่หลากหลายปัญหาครอบครัวล้วนก่อให้เกิดความทุกข์ วิตกกังวล เครียด ไม่สามารถปรับตัวให้เหมาะสม เกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาต่อสังคม หันหาสิ่งยั่วยุ ดังนั้นสถานศึกษาจึงต้องเพิ่มบทบาทของการเป็นผู้เฝ้าระวัง ฟื้นฟู และส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กได้ใช้เวลาและดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม

2 แนวคิด

เกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริม/
ป้องกันนักดื่มหน้าใหม่

“..การเรียนรู้ของเด็กจะเรียนรู้ได้มากกว่าช่องทางอื่นๆนอกจากการ
สอน โดยเฉพาะเด็ก การเล่นก็ดี การได้สัมผัสของจริงก็ดี การเลียนแบบผู้อื่น
ก็ดี เป็นสิ่งช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้มาก และกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากความ
อยากรู้ หรือฉันทะของเด็กโดยแท้

การเรียนรู้ที่เกิดจากการสอนนั้นบ่อยครั้งเกิดจากการ “ยัดเยียด”
ของผู้ใหญ่แม้จะเป็นการกระทำที่ปรารถนาดีก็ตามแต่หลายสิ่งหลายอย่าง
ที่ตัวเองเรียนรู้มาในชีวิตนั้น มิได้เรียนรู้จากการสอน แต่เรียนรู้จากช่องทางอื่นๆ
ควรจัดกิจกรรมให้เด็กมีโอกาสเรียนรู้ได้ เช่น ให้เด็กได้เรียนรู้จากธรรมชาติ
รอบตัวหรือจัดประสบการณ์ให้เด็กได้ทดลองทำและเล่นอย่างอิสระ ..”

ศึกษาเรียนรู้
อุทัย ดุลยเกษม.

แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษา

นักจิตวิทยาการศึกษามีความเชื่อว่าบุคลคลมีศักยภาพในการเรียนรู้ที่
แตกต่างกันแต่ความแตกต่างกันนั้นบุคคลย่อมสามารถพัฒนาความสามารถให้เต็ม
ศักยภาพที่ตนเองมีอยู่ได้อีกทั้งการศึกษาต้องพัฒนามนุษย์ไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่
สมบูรณ์ เช่น

-เด็กวัยแรกเกิดถึง 7 ปี เรียนรู้ด้วยการกระทำ ดังนั้นการสอนต้องเน้นให้เด็ก
มุ่งมั่นตั้งใจกับการกระทำความคิด

-เด็กวัย 7-14ปี เรียนรู้จากความประทับใจดังนั้นการสอนต้องเน้นให้เด็กรู้สึก
ถึงความงาม

-เด็กหนุ่มสาววัย 14-21 ปี เรียนรู้จากการคิด ดังนั้นการสอนต้องเน้นให้เด็ก
คิด จนเกิดปัญญาเห็นสัจธรรมและความจริงในโลก

แม้ว่าพัฒนาการในแต่ละช่วงวัยจะมีลักษณะเฉพาะแตกต่างกันแต่การศึกษาทุกระดับต้องพัฒนาร่างกายและจิตวิญญาณควบคู่กัน โดยให้เกิดความสมดุลในการเรียนรู้ด้วยกาย(การลงมือกระทำ) หัวใจ (ความรู้สึก ความประทับใจ) และสมอง (ความคิด)

ด้วยเหตุนี้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจึงมุ่งเน้นให้สอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินชีวิตเหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียนโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและมีโอกาสได้ลงมือปฏิบัติจริงในทุกขั้นตอนของกิจกรรมจนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองการให้ความสำคัญแก่การอำนวยโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม(Paricipation)ในกิจกรรมต่างๆอย่างทั่วถึงในลักษณะของการบูรณาการ (Intergration) ทั้งหลักสูตรเนื้อหาองค์ความรู้แขนงต่างๆ และกระบวนการเรียนการสอนเข้าด้วยกัน เพื่อส่งผลให้เกิดเป็นพัฒนาการที่ยั่งยืนให้ผู้เรียนสืบไป

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ(Integrated Learning Management) หมายถึงการจัดการเรียนรู้โดยการเชื่อมโยงเนื้อหาความรู้ที่เกี่ยวข้องจากศาสตร์ต่างๆของรายวิชาเดียวกันหรือรายวิชาต่างๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ ทักษะ และเจตคติไปสร้างงาน แก้ปัญหา และใช้ในชีวิตประจำวันได้ด้วยตนเอง

ทำไมจึงต้องจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

1. สิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันนั้นจะเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันกับศาสตร์ในสาขาต่างๆผสมผสานกันทำให้ผู้เรียนที่เรียนรู้ศาสตร์เดียวๆมาไม่สามารถนำความรู้มาใช้ในการแก้ปัญหาได้ดังนั้นการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการจะช่วยให้สามารถนำความรู้ทักษะจากหลายๆศาสตร์มาแก้ปัญหาได้กับชีวิตจริง
2. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการทำให้เกิดความสัมพันธ์เชื่อมโยงความคิดรวบยอดของศาสตร์ต่างๆเข้าด้วยกันทำให้เกิดการถ่ายโอนการเรียนรู้ (Transfer of learning) ของศาสตร์ต่างๆ เข้าด้วยกันทำให้ผู้เรียนมองเห็นประโยชน์ของสิ่งที่เรียนและนำไปใช้จริงได้
3. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการช่วยลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหารายวิชาต่างๆในหลักสูตรจึงทำให้ลดเวลาในการเรียนรู้เนื้อหาบางอย่างลงได้แล้วไปเพิ่มเวลาให้เนื้อหาใหม่ๆเพิ่มขึ้น
4. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการจะตอบสนองต่อความสามารถในหลายๆ ด้านของผู้เรียนช่วยสร้างความรู้ ทักษะและเจตคติ “แบบพหุปัญญา” (Multiple intelligence)
5. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการจะสอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างความรู้โดยผู้เรียน (Constructivism) ที่กำลังแพร่หลายในปัจจุบัน

ลักษณะการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงลักษณะของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการไว้ว่าเป็นการเชื่อมโยงวิชาหรือศาสตร์ต่างๆ เข้าด้วยกันเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งมีลักษณะใกล้เคียงกับชีวิตจริงมากขึ้น ได้แก่

1. **บูรณาการระหว่างความรู้และกระบวนการเรียนรู้** ปัจจุบันเนื้อหาความรู้มีมากมายที่จะต้องเรียนรู้หากไม่ใช่วิธีการเรียนรู้ที่ทันสมัยมาใช้จะทำให้เรียนรู้ไม่ทันตามเวลาที่กำหนดได้จึงต้องมีการนำวิธีการจัดการเรียนรู้ใหม่ๆ มาใช้ เช่น การสอนโดยวิธีการบอกเล่า ท่องจำจะทำให้ได้ปริมาณความรู้หรือเนื้อหา สาระไม่เพียงพอกับสิ่งที่ต้องเรียนรู้จึงต้องเลือกใช้กระบวนการเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่เหมาะสม

2. **บูรณาการระหว่างพัฒนาการความรู้และทางจิตใจ** การเรียนรู้ที่ต้นผู้เรียนต้องมีความอยากรู้อยากเรียนด้วย ดังนั้น การให้ความสำคัญแก่เจตคติ ค่านิยม ความสนใจและสุนทรียภาพแก่ผู้เรียนในการแสวงหาความรู้ก่อให้เกิดความซาบซึ้งก่อนลงมือศึกษาซึ่งเป็นการจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

3. **บูรณาการระหว่างความรู้และการกระทำ** การเรียนรู้ที่สามารถนำความรู้สู่การปฏิบัติได้นั้นถือเป็นการดีมากดังนั้นการให้ความสำคัญระหว่างองค์ความรู้ที่ศึกษากับการนำไปปฏิบัติจริงโดยนำความรู้ไปแก้ปัญหาในสถานการณ์จริง

4. **บูรณาการระหว่างสิ่งที่เรียนรู้ในโรงเรียนและชีวิตประจำวัน** การตระหนักถึงความสำคัญแห่งคุณภาพชีวิตเมื่อผ่านการเรียนรู้แล้วต้องมีความหมายและคุณค่าต่อชีวิตของผู้เรียนอย่างแท้จริง

5. **บูรณาการระหว่างวิชาต่างๆ** เพื่อให้เกิดความรู้เจตคติและการกระทำที่เหมาะสม กับความต้องการความสนใจของผู้เรียนอย่างแท้จริงตอบสนองต่อคุณค่าในการดำรงชีวิตของผู้เรียน

แนวคิดในการจัดการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นสำคัญ

แนวคิดในการจัดการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นสำคัญมีแนวคิดมาจากปรัชญา Constructivism ที่เชื่อว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในของผู้เรียน ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้จากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบเห็นกับความรู้เดิมที่มีอยู่เป็น ปรัชญาที่มีข้อสันนิษฐานว่าความรู้ไม่สามารถแยกจากความ อยากรู้ ความรู้ได้มาจากการสร้างเพื่ออธิบาย (Martin et al., 1994:44) แนวคิด Constructivism เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้โดยผ่านกระบวนการคิดด้วยตนเองโดยผู้สอนไม่สามารถปรับเปลี่ยน โครงสร้างทางปัญญา (Cognitive structure) ของผู้เรียนได้ แต่ผู้สอนสามารถช่วยผู้เรียนปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญาได้โดยจัดสภาพการณ์ให้ผู้เรียนซึ่งเป็นสภาวะที่ประสบการณ์ใหม่ไม่สอดคล้องกับประสบการณ์เดิม ผู้เรียนพยายามปรับข้อมูลใหม่กับประสบการณ์ที่มีอยู่เดิมแล้วสร้างเป็นความรู้ใหม่

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

แนวทางของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนใช้กระบวนการสร้างความรู้ด้วยตนเองและฝึกฝนให้ใช้กระบวนการคิดและกระบวนการกลุ่มอย่างชำนาญ ดังนี้

1.การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด

การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถทางสมองในการประมวลข้อมูลความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ให้เป็นความรู้ใหม่วิธีการใหม่เพื่อไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆอย่างเหมาะสม สอดคล้องกัน เมื่อได้คิดแล้วก็ต้องนำไปปฏิบัติจริง จึงจะเกิดการเรียนรู้ที่ครบถ้วนสมบูรณ์ (สุวิทย์ มูลคำ, 2547ก)

การพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีทักษะการคิดสามารถทำได้โดยการ จัดประสบการณ์ที่เหมาะสม อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ครูต้องมีแนวทางที่ชัดเจนในการปฏิบัติจึงจะปฏิบัติอย่างได้ผลดี มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ก. แนวทางที่นักการศึกษาใช้ในการพัฒนาการคิด สรุปได้ 3 แนวคือ

1. การสอนเพื่อให้เกิด (teaching for thinking) เป็นการสอนที่เน้นในด้านเนื้อหาวิชาการ โดยมี การปรับเปลี่ยนเพื่อเพิ่มความสามารถในด้านการคิดของเด็ก

2. การสอนการคิด (teaching of think) เป็นการสอนที่เน้นเกี่ยวกับกระบวนการทางสมองที่นำมาใช้ในการคิด โดยเฉพาะเป็นการปลูกฝังทักษะการคิด โดยตรงลักษณะของงานที่นำมาใช้สอนจะไม่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชาการที่เรียนในโรงเรียน แนวทางการสอนจะแตกต่างกันออกไปตามทฤษฎีและความเชื่อพื้นฐานของแต่ละคน ที่นำมาพัฒนาเป็นโปรแกรมการสอน

3. การสอนเกี่ยวกับการคิด (teaching about thinking) เป็นการสอนที่เน้นการใช้ทักษะการคิด เป็นเนื้อหาสาระของการสอน โดยการช่วยเหลือให้ผู้เรียนได้รู้และเข้าใจกระบวนการคิดของตนเอง เพื่อให้เกิดทักษะการคิดที่เรียกว่า meta-cognition คือรู้ว่าตนเองรู้อะไร ต้องการรู้อะไรและยังไม่รู้อะไร ตลอดจนสามารถควบคุมและตรวจสอบความคิดของตนเองได้ (เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์, 2530. อ้างถึงในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540)

ข. กระบวนการคิด เป็นการคิดได้ครบถ้วนตามขั้นตอน โดยเริ่มต้นจาก

1. ระดับการคิดขั้นพื้นฐานหรือกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ได้แก่ การสังเกต การจำแนก การสื่อความหมาย การคาดคะเน การรวบรวมข้อมูล การสรุปผล เป็นต้น

2. ระดับของลักษณะการคิด ได้แก่ การคิดกว้าง คิดลึกซึ้ง คิดไกล คิดคล่อง คิดหลากหลาย คิดอย่างมีเหตุผล เป็นต้น

3. ระดับกระบวนการคิด ได้แก่ กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการคิดสร้างสรรค์ และกระบวนการวิจัย เป็นต้น

สำหรับวิธีการสอนที่ใช้เพื่อให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดในการสร้างความรู้ เช่น วิธีการค้นพบ วิธีแบบเน้นปัญหา กรณีศึกษา สถานการณ์จำลอง วิธีอริยาสัจสี่ วิธีการเชื่อมโยงมโนทัศน์โดยใช้แผนที่ความคิด (Mind Map) การใช้ผังมโนทัศน์ (Concept Map) เป็นต้น

2.กระบวนการกลุ่ม

เป็นแนวทางให้ผู้เรียนได้ใช้กลุ่มเพื่อร่วมกันสร้างความรู้โดยประสานความร่วมมือประสานความคิดทำงานร่วมกันรับผิดชอบร่วมกันจนสามารถบรรลุเป้าหมายการทำงานกลุ่มควรต้องเป็นการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ คือ หัวหน้าดี สมาชิกดีและกระบวนการทำงานดีวิธีสอนที่ใช้เพื่อให้ผู้เรียนใช้ทั้งกระบวนการคิดและกระบวนการกลุ่มก็คือวิธีการสอนที่กล่าวมาแล้วข้างต้นแต่เป็นการเรียนรู้แบบเป็นกลุ่ม หรือใช้วิธีสอนกลุ่มสัมพันธ์ วิธีการอภิปราย วิธีการเรียนแบบร่วมมือ เป็นต้น

ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นสำคัญนั้นมีดังนี้

1. ผู้สอนจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนสร้างความรู้เอง (Construct)
2. ผู้สอนใช้ทักษะกระบวนการ (Process Skill) คือ กระบวนการคิด (Thinking Process) และกระบวนการกลุ่ม (Group Process) เพื่อให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง
3. ผู้สอนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างแท้จริง (Participation) ลงมือคิด ปฏิบัติ สรุปความรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ทั้งสมาชิกในกลุ่มและสมาชิกระหว่างกลุ่มและปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน
4. ผู้สอนสร้างบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งบรรยากาศทางกายภาพและจิตใจเพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข (Happy Learning)
5. ผู้สอนมีการวัดและประเมินผลทั้งทักษะกระบวนการ และเนื้อหาสาระซึ่งเป็นการประเมินตามสภาพจริง (Authentic assessment)
6. ผู้สอนพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน (Application)
7. ผู้สอนเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator)

หลักสำคัญของ *Constructivism* คือ ผู้เรียนต้องสร้างความรู้เอง ครูเป็นผู้ช่วยโดยจัดหาข้อมูลข่าวสารที่มีความหมายให้แก่ผู้เรียน หรือให้โอกาสผู้เรียนได้ค้นพบด้วยตนเอง และเป็นผู้ลงมือกระทำ

ลีลาการเรียนรู้ (Learning Style) กับลักษณะทางบุคลิกภาพของผู้เรียน

Grasha กับ Riechmann ได้แบ่งลีลาการเรียนรู้ของนักเรียนในชั้นเรียนตามลักษณะบุคลิกภาพของผู้เรียนออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่ แบบแข่งขัน แบบร่วมมือ แบบหลบหนี แบบมีส่วนร่วม แบบพึ่งผู้อื่น แบบพึ่งตนเอง ดังนี้

บุคลิกภาพ ของผู้เรียน	ลีลาการเรียนรู้	กิจกรรมในชั้นเรียนที่ชอบ
1. แบบแข่งขัน (Competitive)	<ol style="list-style-type: none"> 1) เรียนเนื้อหาเพื่อสอบให้ได้คะแนนสูงกว่าคนอื่น 2) แข่งขันกับผู้อื่นเพื่อหวังรางวัล เช่น คะแนน ความรัก จากครู ฯลฯ 3) สถานการณ์ในชั้นเรียนมีลักษณะชนะหรือแพ้ และ "ฉันต้องชนะ" 	<ol style="list-style-type: none"> 1) ชอบเป็นผู้นำกลุ่มในการอภิปรายหรือเป็นผู้นำโครงการ 2) ชอบถามในชั้นเรียน 3) หวังรางวัลหรือคำชมเชยคนเดียวในการทำกิจกรรมกลุ่ม 4) ชอบห้องเรียนที่มีลักษณะเป็น teacher-centered
2. แบบร่วมมือ (Collaborative)	<ol style="list-style-type: none"> 1) เรียนได้ดีที่สุดและได้เนื้อหามากที่สุดถ้าได้แบ่งปันความรู้ให้กับเพื่อน 2) ให้ความร่วมมือกับครูและเพื่อนและชอบการร่วมมือ 3) ห้องเรียนเป็นแหล่งปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและการเรียนรู้เนื้อหา 	<ol style="list-style-type: none"> 1) ชอบการบรรยายในลักษณะที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมอภิปรายในกลุ่มย่อยด้วย 2) ชอบให้ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดเนื้อหาสำหรับครูเป็นผู้ทำหน้าที่ให้ความรู้ 3) ชอบให้เพื่อนเป็นผู้กำหนดเกรด 4) ชอบคุยเรื่องราวในชั้นเรียนกับเพื่อน ๆ เวลาอยู่นอกห้องเรียน
3. แบบหลบหนี (Avoidant)	<ol style="list-style-type: none"> 1) ผู้เรียนไม่สนใจรายวิชาที่ครูยังใช้การสอบแบบดั้งเดิม 2) ไม่ให้ความสนใจร่วมกับครูและเพื่อนในชั้นเรียน 3) ไม่สนใจเรียนหรือบางครั้งก็ให้ความสนใจจนเกินขอบเขต 	<ol style="list-style-type: none"> 1) ชอบหลีกเลี่ยงการทำกิจกรรมในชั้นเรียน 2) ไม่ชอบการสอบ ชอบให้ประเมินตนเองหรือใช้ระบบให้ทุกคนผ่านหมด 3) ไม่ต้องการให้ครูมอบหมายงานให้อ่านหรือค้นคว้า 4) ไม่ชอบครูที่คั่งใจหรือสนใจสอบ 5) ไม่ชอบให้ครูกับผู้เรียนปฏิสัมพันธ์กันเป็นรายบุคคล 6) ไม่ชอบครูที่เตรียมการบรรยายมาเป็นอย่างดี
4. แบบมีส่วนร่วม (Participant)	<ol style="list-style-type: none"> 1) ต้องการเนื้อหาความรู้จากครูและชอบเขียนหนังสือ 2) รับผิดชอบในการค้นคว้าความรู้นอกชั้นเรียนเพื่อให้งานที่ดีที่สุด 3) ให้ความร่วมมือกับกลุ่มเมื่อได้รับมอบหมายงาน 	<ol style="list-style-type: none"> 1) ชอบการบรรยายแบบอภิปราย 2) ผู้เรียนคือมีโอกาสอภิปรายด้วย 3) ชอบการสอบที่มีข้อสอบทั้งแบบปรนัยและอัตนัย 4) ชอบให้ครูมอบหมายงานให้อ่าน 5) ชอบครูที่มีความสามารถในการวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาได้เป็นอย่างดี
5. แบบพึ่งผู้อื่น (Dependent)	<ol style="list-style-type: none"> 1) ไม่ค่อยกระตือรือร้นในการเรียนและจะเรียนเฉพาะที่ครูสอนเท่านั้น 2) มองว่าครูกับเพื่อนเป็นแหล่งของความรู้และเป็นผู้ให้การช่วยเหลือ 3) มองหาคนที่มีความสามารถเพื่อให้อ่านและแนะนำแนวทางการเรียน 	<ol style="list-style-type: none"> 1) ชอบให้ครูเขียนโครงร่างหรือจดโน้ตย่อให้บนกระดานดำ 2) ชอบให้ครูกำหนดเกณฑ์ตายในการส่งงาน 3) ชอบห้องเรียนที่มีลักษณะเป็น teacher-centered
6. พึ่งตนเอง (Independent)	<ol style="list-style-type: none"> 1) ชอบคิดเอง 2) ชอบทำงานคนเดียวมากกว่าแต่ก็ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นด้วย 3) จะเรียนเฉพาะเนื้อหาที่ตนคิดว่าสำคัญเท่านั้น 4) เชื่อมกับความสามารในการเรียนรู้ของตนเอง 	<ol style="list-style-type: none"> 1) ชอบศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและชอบสอนตนเอง 2) ชอบเรียนเนื้อหาที่มีลักษณะเป็นปัญหาซึ่งผู้เรียนมีโอกาสคิดหาคำตอบได้ด้วยตนเอง 3) ชอบโครงการที่ผู้เรียนเป็นคนคิดออกแบบเอง 4) ชอบห้องเรียนที่มีลักษณะเป็น student-centered

ขั้นตอน / กระบวนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ขั้นนำ	สร้าง / กระตุ้นความสนใจ หรือเตรียมความพร้อมในการเรียน
--------	--

ขั้นกิจกรรม	จัดกิจกรรมตามหลักการ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ผู้เรียนได้สร้างความรู้ด้วยตนเอง 	→ Construct
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ช่วยกันเรียนรู้ 	→ Interaction
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ให้ผู้เรียนมีบทบาทและมีส่วนร่วม ในการสร้างความรู้ด้วยตนเอง 	→ Participation
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการ ควบคู่กับผลงาน / ข้อสรุปความรู้ 	→ Process / Product
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ 	→ Application

ขั้นวิเคราะห์	อภิปรายผลจากกิจกรรม
<ul style="list-style-type: none"> ▪ วิเคราะห์อภิปรายผลงาน / ข้อความรู้ที่สรุปได้จากกิจกรรม (Process) ▪ วิเคราะห์ อภิปราย กระบวนการเรียนรู้ (Product) 	

ขั้นสรุปและประเมินผล	สรุปและประเมินผลการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์
----------------------	--

(ที่มา: สำนักงานทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ “การสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง”)

3 แนวทางประยุกต์

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
เพื่อการจัดการเรียนการสอนในประเด็นแอลกอฮอล์

3.1. การใช้กระบวนการสอนที่เน้นการพัฒนาการคิด วิเคราะห์

เนื้อหาที่ใช้สอนเป็นเนื้อหาทั่วไป
ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียนโดย
ไม่อิงเนื้อหาวิชาใดวิชาหนึ่งแต่เกี่ยวข้องกับ
หลักสูตรการเรียนซึ่งประกอบด้วยข้อมูลที่
เป็นปัญหา ข้อโต้แย้ง หรือข้อมูลที่คลุมเครือ
ที่ยังไม่สามารถสรุปได้เช่นข้อมูลเกี่ยวกับ
แอลกอฮอล์ในแง่มุมต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิด
กระบวนการคิดวิเคราะห์ ถึงสาเหตุ ที่มา ใน
ประเด็นต่างๆที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนการสอนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ¹⁰

ขั้นตอนการสอนคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง ขั้นตอนการสอนและการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณประกอบด้วยขั้นตอนการสอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเสนอสถานการณ์ผู้สอนอธิบายจุดมุ่งหมายของการสอนจากนั้นผู้สอนจึงเสนอประเด็นปัญหาข้อโต้แย้งหรือข้อมูลที่คลุมเครือเพื่อเป็นสิ่งเร้ากระตุ้นให้ผู้เรียนทำความเข้าใจกับประเด็นปัญหาและระบุประเด็นปัญหา

ขั้นตอนที่ 2 ฝึกการคิดเป็นรายบุคคลให้ผู้เรียนแต่ละคนฝึกการคิดตามกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณคิดอย่างอิสระต่างคนต่างคิดผู้สอนจะเป็นผู้สนับสนุนการคิดของผู้เรียน โดยการจัดสภาพการณ์ต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการคิด เช่น อธิบายเพิ่มเติม ให้ความแก่ผู้เรียนในการคิด บอกแหล่งข้อมูล สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน ใช้คำถามกระตุ้นให้คิด และเสริมแรงผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 3 ฝึกการคิดเป็นกลุ่มย่อยแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4-5 คนให้นักเรียนแลกเปลี่ยนผลารคิดซึ่งกันและกันและเปรียบเทียบว่าเหมือนหรือแตกต่างจากของตนจากนั้นให้ผู้เรียนช่วยกันอภิปรายภายในกลุ่มเพื่อหาข้อสรุปที่สมเหตุสมผลที่สุดพร้อมทั้งบอกเหตุผลสนับสนุนผลการสรุป

ขั้นตอนที่ 4 อภิปรายผลการคิดขั้นตอนนี้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เสนอผล สรุปผลการคิดของแต่ละกลุ่มย่อยต่อกลุ่มใหญ่เพื่อให้ผู้เรียนพิจารณาและอภิปรายผลสรุปการคิดของแต่ละกลุ่มร่วมกันเปรียบเทียบผลการคิดของตนและของกลุ่มย่อยต่อกลุ่มอื่นว่าเหมือนหรือแตกต่างกันผู้สอนและผู้เรียนอภิปรายร่วมกันเพื่อหาข้อสรุปของประเด็นปัญหาจากผลการคิดของแต่ละกลุ่มโดยผู้สอนเป็นเพียงผู้นำการอภิปรายและเสนอประเด็นที่ควรพิจารณาหรือสรุปปัญหาเพิ่มเติมจากนั้นให้ผู้เรียนแต่ละคนได้พิจารณากระบวนการคิดของตนอีกครั้งหนึ่ง รวมทั้งปรับปรุงข้อสรุปของตนเองใหม่

ขั้นตอนที่ 5 ประเมินกระบวนการคิดขั้นตอนนี้ให้ผู้เรียนได้ประเมินกระบวนการคิดโดยใช้แบบประเมินกระบวนการคิดผู้สอนจะประเมินรายงานการคิดของผู้เรียนแต่ละคนว่ามีกระบวนการคิดเป็นไปตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน

10 มลิวัลย์ สมศักดิ์ นิสิตหลักสูตรปริญญาการศึกษาชั้นปริญญาโท สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน" (อ้างถึงในสุวิทย์ มูลคำ.2547๑)

ตัวอย่าง ที่ 1 กิจกรรมสถานการณ์ปัญหา

จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม 20-40 คน

เวลา 30-40 นาที

- สื่อ/อุปกรณ์
1. ใบงานสถานการณ์ปัญหา
 2. กระดาษบันทึก

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

1. แบ่งกลุ่มผู้เรียนกลุ่มละ 5-6 คน มอบใบงานสถานการณ์ปัญหา กลุ่มละ 1 ชุด
2. กำหนดให้กลุ่มเสนอวิธีการคิดแก้ปัญหาตามสถานการณ์ ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เขียนลงในกระดาษฟลิปชาร์ต หรือกระดาษบันทึก เอ 4 ใช้เวลาประมาณ 20-30 นาที
3. แต่ละกลุ่มนำเสนอวิธีแก้ปัญหา หน้าชั้นเรียนให้เพื่อนๆกลุ่มอื่นทราบ
4. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปกิจกรรม

ตัวอย่างใบงานสถานการณ์ปัญหา

- สถานการณ์ไต่บันที่ล่อแหลมต่อการตีเครื่องตีแอลกอฮอล์
- การตีเครื่องตีแอลกอฮอล์ส่งผลกระทบต่ออย่างไรบ้าง
- การช่วยลด ละ เลิก เครื่องตีแอลกอฮอล์ ที่นักเรียนสามารถทำได้

ข้อเสนอแนะ

1. อาจนำเสนอใบงานสถานการณ์ทุกวัน วันละ 1 ข้อก็ได้ เพื่อฝึกการคิดแก้ปัญหาอย่างสม่ำเสมอ
2. เพิ่มสถานการณ์ปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมเข้าไปด้วย
3. ควรให้โอกาสทุกคนในกลุ่มได้แสดงความคิดเห็นและมีการสลับสมาชิกกลุ่มในกิจกรรมครั้งอื่นๆ

ตัวอย่าง ที่ 2 กิจกรรมวิเคราะห์ข่าว

จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม 20-40 คน

เวลา 45 นาที

สื่อ/อุปกรณ์

1. หนังสือพิมพ์รายวัน (ฉบับเก่า ๆ)
2. กระดาษเอ 4 หรือกระดาษหน้าเดียว
3. กระดาษฟลิปชาร์ต

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

1. ผู้สอนชี้แจงรายละเอียดของกิจกรรม
2. แบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 3-5 คน
3. ผู้สอนแจกหนังสือพิมพ์รายวัน(ฉบับเก่า ๆ) ให้กลุ่มละ 3-4 ฉบับ พร้อมกระดาษ
4. ให้สมาชิกในกลุ่มร่วมกันหาข่าวที่เกี่ยวข้องกับแอลกอฮอล์จากหนังสือพิมพ์รายวัน
5. ร่วมกันคิด วิเคราะห์ถึง ที่มา สาเหตุของการเกิดข่าวและสถานการณ์ในเนื้อข่าวที่นักเรียนค้นหา บันทึกลงในกระดาษฟลิปชาร์ต
6. แต่ละกลุ่มนำเสนอข้อค้นพบ หน้าชั้น
7. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปกิจกรรม

ประเด็นการอภิปราย

- ความรู้สึกต่อข้อมูลที่ได้ค้นพบผลงาน
- ประโยชน์และข้อคิดที่ได้รับจากกิจกรรม

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

- กรณีที่ไม่มีจัดเป็นกิจกรรมกลุ่มอาจปรับรูปแบบกิจกรรมให้นักเรียนค้นหาข่าวมาจากบ้านและเล่าข่าวให้เพื่อนในชั้นเรียนฟัง

ตัวอย่างกิจกรรมที่ 3 กิจกรรมสร้างภาพ 1

จำนวนผู้ร่วมกิจกรรม ไม่จำกัด

เวลา ประมาณ 1 ชั่วโมง

สื่อ/อุปกรณ์ เทปเพลง ในเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง, กระดาษและอุปกรณ์วาดภาพ

สถานที่ ในห้องเรียนและสถานที่ที่สามารถฟังเสียงเพลงได้

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

1. ครูผู้สอนเปิดเพลงให้ผู้เรียนฟัง 1 เทียบ แล้วนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับเพลง เช่น ฟังเพลงนี้แล้วคิดถึงอะไรบ้าง ฟังเพลงนี้แล้วรู้สึกอย่างไร
2. ให้ผู้เรียนทุกคนหลับตา นั่งอย่างสงบ ผู้สอนเปิดเพลงใหม่ที่ไม่ใช่เพลงในรอบแรกให้ผู้เรียนทุกคนฟัง
3. ให้ผู้เรียนทุกคนวาดภาพตามจินตนาการหลังจากฟังเพลงจบจะเกี่ยวข้องกับเพลงหรือไม่ก็ได้
4. สุ่มนักเรียนเล่าเรื่องจากภาพที่ตนเองวาด คนละ 3 นาที
5. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปกิจกรรม

ประเด็นการอภิปราย

1. ทำไมจึงวาดภาพออกมาเป็นอย่างนี้
2. ภาพนี้มีความหมายเกี่ยวข้องกับเพลงที่ฟังอย่างไร
3. ประโยชน์และข้อคิดที่ได้จากกิจกรรม

ตัวอย่างกิจกรรมที่ 3 กิจกรรมสร้างภาพ 2

จำนวนผู้ร่วมกิจกรรม ไม่จำกัด

เวลา ประมาณ 1 -2 ชั่วโมง

สื่อ/อุปกรณ์ กระดาษและอุปกรณ์วาดภาพ

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

1. ครูผู้สอนให้โจทย์จากใบงาน พูดคุยกับนักเรียนว่า ฟังจากโจทย์แล้วผู้เรียนรู้สึกอย่างไร คิดถึงอะไรบ้าง อย่างไร

2. ให้ผู้เรียนทุกคนหลับตา นิ่งอย่างสงบ รวบรวมสมาธิ ร่างภาพที่ตนเองคิดในใจ

3. ให้ผู้เรียนทุกคนวาดภาพตามจินตนาการที่ร่างไว้ในความคิดลงบนกระดาษ

4. สุ่มนักเรียนเล่าเรื่องจากภาพที่ตนเองวาด คนละ 2-3 นาที

5. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปกิจกรรม

ใบงาน หัวข้อให้จินตนาการ

- ตัวเราเปรียบเหมือนอะไร
- ครอบครัวเราเป็นอย่างไร
- เพื่อนรอบข้างเป็นอย่างไร
- ถ้าสังคมมีแต่คนดื่มเหล้าจะเป็นอย่างไร
- ถ้าคนในสังคมไม่ดื่มเหล้าจะเป็นอย่างไร

ประเด็นการอภิปราย

1. ทำไมจึงวาดภาพออกมาเป็นอย่างนี้
2. ภาพนี้มีความหมายเกี่ยวข้องกับโจทย์อย่างไร
3. ประโยชน์และข้อคิดที่ได้จากกิจกรรม

3.2. การจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มเพื่อร่วมกันสร้างความรู้

3.2.1 การเรียนแบบสร้างแผนผัง

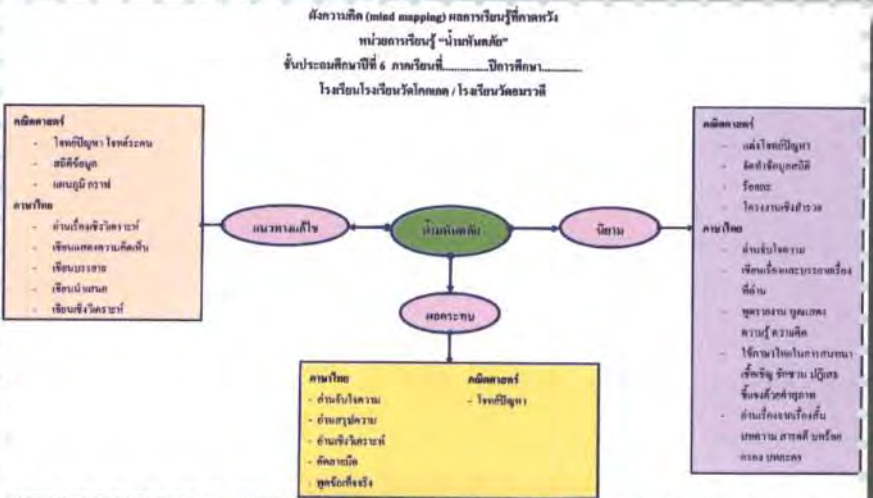
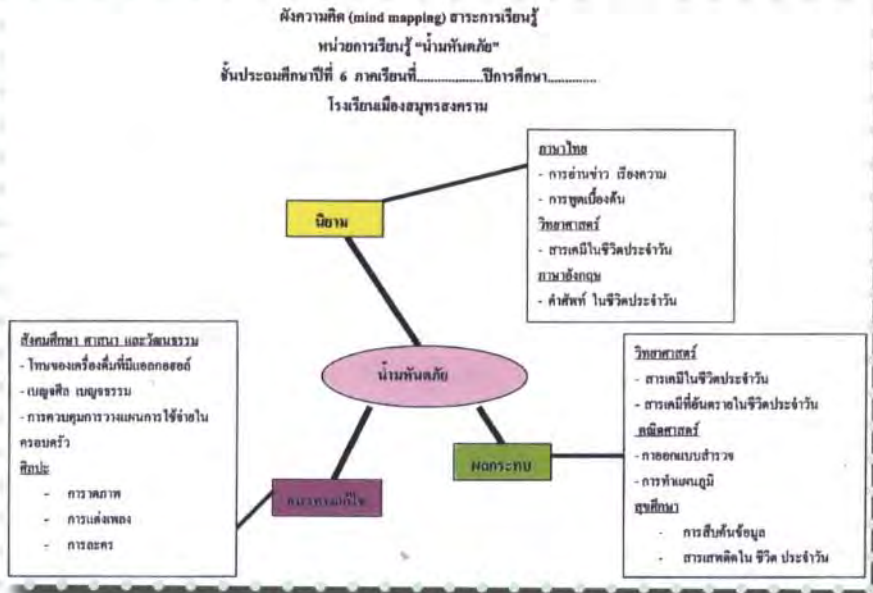
ความคิด (Concept mapping)

เป็นการฝึกให้ผู้เรียนจัดกลุ่มความคิดรวบยอดของตนเพื่อให้เห็นภาพรวมของความคิด โดย ใช้หลักการของการเขียนแผนที่ความคิด (Mind mapping) โดยเขียนข้อความประเด็นหลักไว้ในวงกลมใหญ่ (ตรงกลาง) และกำหนดข้อความ วลีที่เป็นประเด็นรองและมีความสัมพันธ์หรือเชื่อมโยงกับประเด็นหลักไว้ในวงกลมที่ขยายต่อไปและถ้ามีประเด็นย่อยๆ ที่สัมพันธ์หรือเชื่อมโยงกับประเด็นรองก็อาจเขียนส่วนขยายต่อไปไม่จำกัด ซึ่งมีลักษณะดังนี้

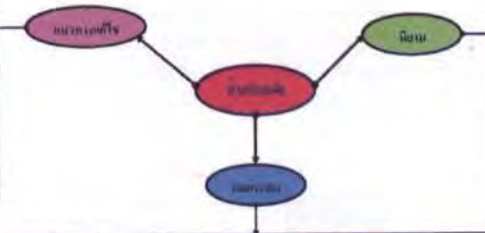
ตัวอย่างแผนการสอนแบบแผนผังความคิดแบบบูรณาการ

เป็นการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน(อย่างย่อๆ)ให้บูรณาการกับวิชาอื่นๆ เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ร่วมกัน

กิจกรรมคิด (mind mapping) สารการเรียนรู้
หน่วยการเรียนรู้ "น้ำพันทิพย์"
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๓
โรงเรียนวัดโกกนุญ / โรงเรียนวัดอ่าวต๋าย

- สามารถวิเคราะห์สภาพปัญหาและหาแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมได้ถูกต้อง ครบถ้วน
- สามารถจับประเด็นสำคัญของรายละเอียดข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น สรุปความวิเคราะห์หรือเสนอข้อเท็จจริง เข้าใจจุดประสงค์ของเรื่องและข้อผู้พูด เข้าใจโดยสังเขปหาใจเชื่อมโยงปัญหา เข้าใจสาเหตุสามารถอธิบายเหตุการณ์และหาจุดข้อเท็จจริงที่สอดคล้องกับประสบการณ์ในชีวิตจริง เสนอความคิดเห็นเชิงสร้างสรรค์ที่มีเหตุผลอย่างมีประสิทธิภาพ

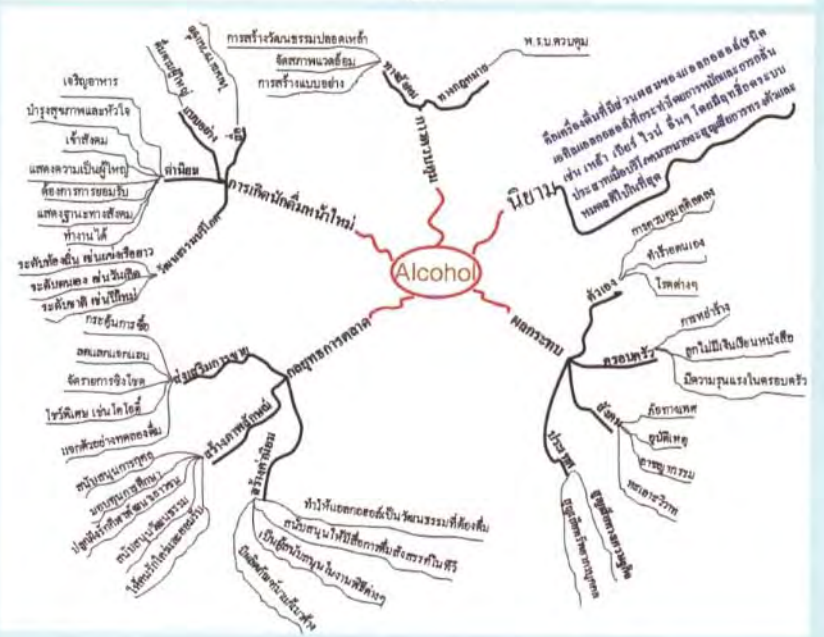
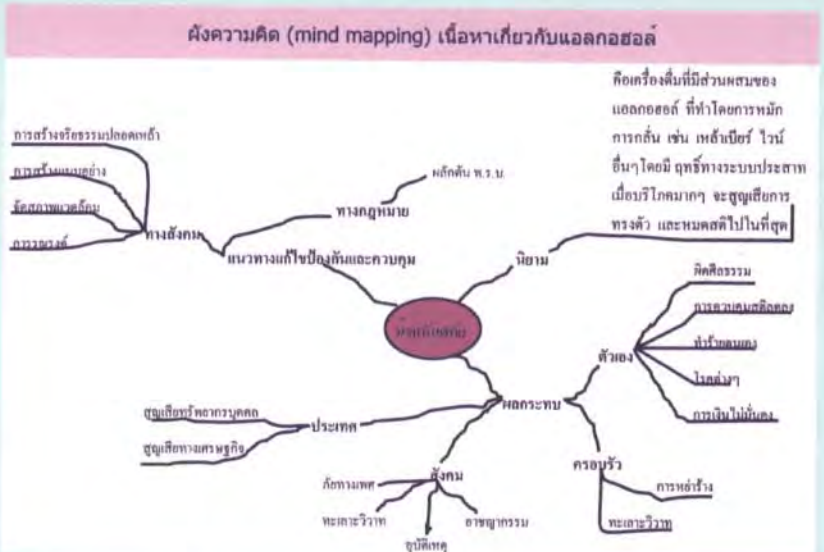
- สามารถอ่านได้คล่อง เข้าใจ ปริมาณและขนาดคำอ่านในบทหรือพยางค์ การเปรียบเทียบการใช้บริบท เข้าใจความหมายของคำศัพท์ คำว่าและประโยคที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของสังคมไทย
- สามารถเขียนเรื่องความเรียงแบบปฏิบัติได้ การวางแผน เขียนจดหมายสื่อสาร ได้เหมาะสมโอกาสและจุดประสงค์ เขียนเรื่องสารจินตนาการ รมณ์ที่ใช้กระบวนการเขียนที่ครบถ้วน

- สามารถจับประเด็นสำคัญของรายละเอียดข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น สรุปความ วิเคราะห์หรือเสนอข้อเท็จจริง เข้าใจจุดประสงค์ของเรื่องและข้อผู้พูด เข้าใจโดยสังเขปหาใจเชื่อมโยงปัญหา เข้าใจสาเหตุ สามารถอธิบายเหตุการณ์ และหาจุดข้อเท็จจริงที่สอดคล้องกับประสบการณ์ในชีวิตจริง เสนอความคิดเห็นเชิงสร้างสรรค์ที่มีเหตุผลอย่างมีประสิทธิภาพ
- สามารถเขียนเรื่องความเรียงตาม ขั้นตอนการปฏิบัติได้ การวางแผน เขียนจดหมายสื่อสาร ได้เหมาะสมโอกาสและจุดประสงค์ เขียนเรื่องสารจินตนาการ รมณ์ที่ใช้กระบวนการเขียนที่ครบถ้วน

แผนผังการวิเคราะห์ประเด็นของการเรียนรู้

เป็นการนำเรื่องจากการวิเคราะห์เนื้อหาสาระมากำหนดหัวเรื่อง (Theme) เพื่อทำแผนการจัดกิจกรรมต่อไป ซึ่งจะช่วยให้ผู้สอน ผู้เรียน สร้างความคิดได้กระจ่างชัดเจนนมากยิ่งขึ้น โดยเขียนประเด็นที่ต้องการ (หัวเรื่อง) ไว้ตรงกลางทั้งผู้สอนและผู้เรียน วิเคราะห์ประเด็นส่วนที่เกี่ยวข้องลงตามแขนงของวงกลม โดยใช้การตั้งคำถามนำทาง และอภิปรายให้เหตุผลร่วมกัน จะช่วยให้ความคิดขยายประเด็นได้มากขึ้น จากนั้นจึงพิจารณาแยกประเด็นที่วิเคราะห์ไว้แล้วว่า ส่วนใดที่ผู้เรียนรู้แล้ว ส่วนใดที่อยากรู้และส่วนใดที่ผู้เรียนควรรู้เพิ่มเติมอีก การแยกประเด็นเป็น 3 ส่วน จะเป็นแนวทางให้ผู้สอนวางแผนจัดกิจกรรมได้ดี เพราะผู้สอนจะได้รู้พื้นฐานของผู้เรียน ทำให้สามารถหาทางจูงใจอยากเรียนรู้เรื่องใหม่ ๆ ได้ง่ายขึ้น และทำให้ผู้สอนมองออกว่าควรจัดกิจกรรมอย่างไรที่จะสนองความต้องการที่ผู้เรียนอยากเรียนรู้

ตัวอย่างแผนผังใยแมงมุม (a spider map) โดยเขียนความคิดรวบยอดที่สำคัญไว้กลางกลาง

3.2.2 การเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ (Role Playing Model)

เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในตนเอง เข้าใจในความรู้สึก นึกคิด ค่านิยม และพฤติกรรมของผู้อื่น ทำให้มีความเข้าใจตนเองมากขึ้นเกิดการปรับเปลี่ยนเจตคติ ค่านิยม และพฤติกรรมของตนให้เป็นไปในทางที่เหมาะสม พร้อมกับสะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นรอบตัวที่อาจจะก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ที่ได้รับชมบทบาทสมมุติด้วย

ขั้นตอนการสอน

ขั้นที่ 1 นำเสนอสถานการณ์ปัญหาและบทบาทสมมุติ

ผู้สอนนำเสนอสถานการณ์ ปัญหา และบทบาทสมมุติ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับความเป็นจริง และมีระดับยากง่ายเหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้เรียน บทบาทสมมุติที่กำหนด จะมีรายละเอียดตายน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอน ต้องการจะเจาะประเด็นเฉพาะอย่าง บทบาทสมมุติอาจกำหนดรายละเอียด ควบคุมการแสดงของผู้เรียนให้มุ่งไปที่ประเด็นเฉพาะนั้น

ขั้นที่ 2 เลือกผู้แสดง

ผู้สอนและผู้เรียนจะร่วมกันเลือกผู้แสดง หรือให้ผู้เรียนอาสาสมัครก็ได้ แล้วแต่ความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ และการวินิจฉัยของผู้สอน

ขั้นที่ 3 จัดฉาก

จัดได้ตามความพร้อมและสภาพการณ์ที่เป็นอยู่

ขั้นที่ 4 เตรียมผู้สังเกตการณ์

ก่อนการแสดงผู้สอนจะต้องเตรียมผู้ชมว่า ควรสังเกตอะไร และปฏิบัติตัวอย่างไรเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี

ขั้นที่ 5 แสดง

ผู้แสดงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการที่จะทำให้ผู้ชมเข้าใจเรื่องราวหรือเหตุการณ์ ผู้แสดงจะต้องแสดงออกตามบทบาทที่ตนได้รับให้ดีที่สุด

ขั้นที่ 6 อภิปรายและประเมินผล

การอภิปรายผลส่วนใหญ่จะแบ่งเป็นกลุ่มย่อย การอภิปรายจะเป็นการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์ การแสดงออกของผู้แสดง และควรเปิดโอกาสให้ผู้แสดงได้แสดงความคิดเห็นด้วย

ขั้นที่ 7 แสดงเพิ่มเติม

ควรมีการแสดงเพิ่มเติมหากผู้เรียนเสนอแนะทางออกอื่นนอกเหนือจากที่ได้แสดงไปแล้ว

ขั้นที่ 8 อภิปรายและประเมินผลอีกครั้ง

หลังจากการแสดงเพิ่มเติม กลุ่มควรอภิปราย และประเมินผลเกี่ยวกับการแสดงครั้งใหม่ด้วย

ขั้นที่ 9 แลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุปการเรียนรู้

แต่ละกลุ่มสรุปผลการอภิปรายของกลุ่มตน และหาข้อสรุปรวม หรือการเรียนรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับความรู้สึก ความคิดเห็น ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และพฤติกรรมของบุคคล

โดยการแสดงบทบาทสมมุติ 2 ประเภท คือ

1. การแสดงบทบาท ของผู้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อาจเป็นบุคคล เช่น ผู้ที่มีชื่อเสียง เปลี่ยนบทบาทซึ่งกันและกันกับเพื่อน หรือเป็นบุคคลสมมุติ เช่น สมมุติว่าเป็นครูใหญ่ สมมุติว่าเป็นชานา สมมุติว่าเป็นคุณพ่อนักดื่ม เป็นต้น ผู้แสดงบทบาทสมมุติจะพูด คิด ประพฤติหรือมีความรู้สึกเหมือนกับบุคคลที่ตนสวมบทบาท

2. แสดงบทบาทของตนเอง ในสถานการณ์สมมุติ เช่น การแก้ไขปัญหาเมื่อต้องเจอกับสถานการณ์ที่ซับซ้อนอาจจำลองสถานการณ์ที่ต้องอยู่ในวงล้อมของการถูกชักชวนให้ดื่มเหล้า แล้วผู้แสดงต้องทำอะไร ซึ่งบทบาทสมมุติรูปแบบนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการฝึกฝนทักษะเฉพาะ เช่น การแก้ไขปัญหา รูปแบบของการเผชิญหน้า ทักษะของการปฏิเสธ

ตัวอย่างกิจกรรมที่1 บทบาทสมมุติ

วัตถุประสงค์ 1. เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ และกล้าแสดงออก

2. เพื่อส่งเสริมกระบวนการกลุ่ม

3. เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะของการสื่อสาร

จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม 20-30 คน

เวลา 1-2 ชั่วโมง (หรือวางแผนเตรียมการ 1-2 สัปดาห์ล่วงหน้าถ้ามีการแสดงเป็นเรื่องยาว)

สื่อ/อุปกรณ์ วิद्यุ เพลง กระดาษฟลิปชาร์ท ดินสอ ยางลบ

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

1. ชวนคุยเรื่องสถานการณ์แอลกอฮอล์ที่ส่งผลกระทบต่อเด็ก ครอบครัว และสังคม เลือกประเด็นที่ต้องการนำเสนอ อาจใช้ลักษณะของคำถามหลักที่เชื่อมโยงเรื่องราวให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องมี 4 คำถาม ได้แก่ ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร และมีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้น เป็นคำถามเปิดประเด็น และให้ผู้เรียนคิดร้อยเรียงเรื่องราวด้วยตนเอง

2. ร่วมกันร่างโครงเรื่อง โดยแบ่งเป็น 4 ส่วนดังนี้

1). ฉาก โดยระบุสถานที่และเวลาโดยเฉพาะ

2). ตัวละคร อาจเป็นคนหรือเป็นสัตว์

3). วิธีการดำเนินชีวิตเพื่อใช้ในการศึกษา

4). ปัญหาที่ให้ผู้เรียนฝึกแก้ไข

3. แบ่งกลุ่มผู้เรียน ตามบทบาทของตัวละครที่ได้รับ กรณีที่ผู้เรียนจำนวนมาก อาจแบ่งกลุ่มให้แสดงกลุ่มละ 1 เรื่อง

4. กำหนดสถานที่ในการนำเสนอ และช่วยกันจัดสถานที่ เช่นในห้องเรียนหรือห้องประชุม จำลองเป็นบรรยากาศสมมุติ

5. ให้เวลาผู้เรียนได้ทดลองแสดง และร่วมกันวางแผนลำดับการนำเสนอ
6. นำเสนอ หลังจากนั้นร่วมกันสรุปและอภิปรายผล

ประเด็นการอภิปราย

1. นักเรียนชอบส่วนไหนของการแสดง
2. ชอบตัวละครตัวไหนมากที่สุด และตัวไหนที่ไม่ชอบเพราะอะไร
3. ประโยชน์และข้อคิดที่ได้จากกิจกรรมนี้

ตัวอย่างกิจกรรมที่ 2 การสร้างองค์ประกอบเสียง จังหวะ และอารมณ์

วัตถุประสงค์ : เพื่อฝึกทักษะด้านการแสดงออกและทำให้การดำเนินเรื่องน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม 20-30 คน

เวลา 1-2 ชั่วโมง (หรือวางแผนเตรียมการ 1-2 สัปดาห์ล่วงหน้าถ้ามีการแสดงเป็นเรื่องยาว)

สื่อ/อุปกรณ์ วิทย์ เพลง กระดาษฟลิปชาร์ต ดินสอ ยางลบ

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

1) กิจกรรม ทายสีจากดวงตา

ให้เด็กๆ จับกันเป็นคู่และจ้องตากันโดยให้อีกฝ่ายคิดสีและสื่อสารออกมาทางสายตาและให้อีกฝ่ายจ้องตาและบอกสีที่คู่ของเรากำลังสื่อออกมาทางสายตาให้ได้ พอได้แล้วสลับกันทำ การจ้องตาหรือมองหน้าเป็นสิ่งจำเป็นในการเล่นละครเพราะจะทำให้การสื่อสารและการรับส่งมีประสิทธิภาพ

2) กิจกรรมวงกลมนับเลข

ให้เด็กๆ นั่งเป็นวงกลมและนับเลข 1-50 โดยใครเริ่มก่อนก็ได้ใครนับพร้อมกันเริ่มใหม่จนกว่าจะถึง 50 จึงหยุดทำการนับเลขเป็นการสร้างสมาธิและหัดจับจังหวะของเพื่อนให้ได้

3) กิจกรรมหยุดจิ้งหะเดิน

ให้เด็กๆ เดินไปเรื่อยๆ ทัวห้องเมื่อได้ยินเสียงปรบมือ ตีตั่ว หรือทำอื่นๆ พร้อมกับคำว่าคัทให้หยุดทั้งหมด และเดินต่อไปเพียงคนเดียว และเมื่อได้ยินคำว่าคัทพร้อมทำท่าให้หยุดอีกให้คนที่เดินคนเดียวหยุดและคนใหม่ใครก็ได้ที่นั่งอยู่เดินต่อไปทำแบบเดิมไปเรื่อยๆ จนกว่าผู้นำกิจกรรมจะบอกหยุด กิจกรรมนี้เพื่อให้คนที่ร่วมกระบวนการได้เรียนรู้เรื่องของการใช้พื้นที่และจับจังหวะในการเคลื่อนไหวบนเวที

4) กิจกรรมหยุดจิ้งหะทำท่าทาง

เหมือนกิจกรรมที่ผ่านมาแต่แตกต่างกันตรงที่พอบอกคัทหรือให้หยุดคนที่เดินอยู่ต้องทำท่าที่ไม่ธรรมดาและท่าที่ใหญ่ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ กิจกรรมนี้เพื่อให้น้องรู้ว่าการปรากฏตัวหน้าเวที หรือการแสดงบนเวทีต้องออกท่าทางให้คนที่ดูละครเราในระยะที่ไกลๆ ได้เห็นด้วย

5) กิจกรรมตัวเลขอารมณ์

ให้เด็กๆ จับคู่กันและให้ผลัดกันนับเลขคนละตัวจาก 1-10 แต่การนับต้องมีอารมณ์เข้าไปร่วมด้วย เช่น อารมณ์โกรธ รัก เกียจ โมโห และอื่นๆ ซึ่งทั้งคู่จะต้องตกลงกันว่าจะเลือกอารมณ์ไหน และคนนับ 1 จะเป็นคนเริ่มระดับอารมณ์ และคนนับตัวเลขต่อไปอารมณ์ต้องแรงกว่าคนนับ 1 ตัวเลขต่อไปจะแรงขึ้นไปเรื่อยๆจนกว่าจะครบ 10 กิจกรรมนี้จะให้น้องได้โต้ตอบกันในเรื่องของการรับส่งจังหวะอารมณ์ของคู่สนทนาในละคร

6) กิจกรรมช่องอารมณ์

กำหนดกรอบสี่เหลี่ยมจัตุรัสขึ้นมาสี่ช่องติดกันเหมือนเครื่องหมายบวก และในแต่ละช่องกำหนดอารมณ์ไว้ให้ ดังนี้ โกรธ รัก เศร้า เสียใจ โดยให้น้อง 2 คนเดินเข้ามาในกรอบสี่เหลี่ยม เมื่อเข้ามาแล้วเดินเหยียบช่องไหนให้แสดงอารมณ์ของช่องนั้นออกมาโดยทั้งสองคนจะเป็นคนกำหนดเรื่องราวเอง แต่ต้องเหยียบครบทุกช่องซ้ำได้จนกว่าละครที่เรากำหนดจะจบอย่างที่เราต้องการ กิจกรรมนี้เพื่อให้น้องเข้าใจว่าละครเรื่องหนึ่งมีหลากหลายอารมณ์ และเราก็ใช้หลายอารมณ์ที่แตกต่างกันสร้างเป็นเรื่องราวที่หน้าสนใจได้

7) กิจกรรมเก้าจุดเคลื่อนไหวยบนเวที

เมื่อได้เรียนรู้เทคนิคในการใช้จังหวะ สماعิ สายตา การเคลื่อนไหวกแล้ว อีกสิ่งหนึ่งที่สำคัญคือการเคลื่อนไหวยบนเวที ซึ่งจะกำหนดจุดขึ้นมาทั้งหมดเก้าจุด และให้เด็กๆเคลื่อนไหวยตามจุดที่กำหนด ซึ่งทั้งเก้าจุดกำหนดให้เป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า ซึ่งกระบวนการนี้น้องจะเข้าใจว่าการเคลื่อนไหวยบนเวทีที่สิ่งทีนอกเหนือจากจังหวะ สماعิ สายตา การเคลื่อนไหวยบนเวทีที่ถูกต้องก็ทำให้ละครเราน่าสนใจได้ แม้จะเจอละครที่ไม่ใช้เวทีสี่เหลี่ยมแต่ให้เราจินตนาการให้เป็นเก้าจุดเราก็สามารถเคลื่อนไหวยเปิดตัวได้น่าสนใจ

3.3. สอนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างแท้จริง (Participation)

3.3.1 ศูนย์การเรียนรู้ (Learning Center)

เป็นกระบวนการเรียนที่บูรณาการระหว่างการใช้สื่อประสมกับกระบวนการกลุ่มเน้นกิจกรรมเพื่อสร้างสถานการณ์ให้เกิดการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เอง ผู้เรียนประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุดโดยอาศัยสื่อการสอนแบบประสมและหลักการของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์เข้าช่วยในการเรียนการสอน

(ต่อ)

ขั้นตอนการสอน

1) ขั้นเตรียม (สำหรับครู)

- 1.1 ศึกษาแนวการสอนและรายละเอียดในศูนย์การเรียนรู้ทุกศูนย์ ตลอดจนศึกษาบัตรเฉลย เป็นการล่วงหน้า
- 1.2 สำรองและตรวจสอบสื่อการเรียนรู้ว่ามีความสมบูรณ์หรือไม่
- 1.3 จัดห้องเรียนหรือสถานที่ที่เหมาะสม
- 1.4 แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม โดยมีนักเรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อน อยู่คละกันไปแต่ละกลุ่ม
- 1.5 เตรียมกระดาษสำหรับให้นักเรียนเขียนคำตอบทุกศูนย์

2) ขั้นสอน (สำหรับผู้เรียน)

- 2.1 ให้นักเรียนที่ได้รับการแบ่งแล้ว เข้าประจำศูนย์การเรียนรู้
- 2.2 ให้นักเรียนกลุ่มอ่านบัตรคำสั่ง และให้สมาชิกกลุ่มทำความเข้าใจกับคำสั่งนั้น
- 2.3 ให้นักเรียนกลุ่มเก็บบัตรเฉลยไว้ก่อน และให้สมาชิกกลุ่มปฏิบัติตามลำดับขั้นตอนที่กำหนดไว้ในบัตรคำสั่ง เมื่อสมาชิกกลุ่มทำกิจกรรมเสร็จแล้วให้นักเรียนกลุ่มอ่านคำตอบให้สมาชิกกลุ่มทราบได้
- 2.4 แต่ละกลุ่มเมื่อเรียนจากศูนย์การเรียนรู้เสร็จแล้วตามเวลาที่กำหนด ให้ย้ายกลุ่มไปเรียน ในศูนย์ถัดไป จนครบทุกศูนย์ทุกกลุ่ม

3) ขั้นสรุป

การตรวจคำตอบของผู้เรียน กระทำเมื่อนักเรียนนำกระดาษคำตอบมาส่งให้ ครูตรวจความถูกต้องของนักเรียนทุกกลุ่มทันที จะได้นำข้อผิดพลาดคลาดเคลื่อน หรือส่วนใดที่ผู้เรียนยังไม่เข้าใจมาอธิบายเพิ่มเติมหลังจากที่ผู้เรียนทุกกลุ่มเข้าเรียนครบทุกศูนย์แล้ว เพื่อให้ผู้เรียนได้รับแนวคิดที่ถูกต้องตามเนื้อหา

ตัวอย่างกิจกรรม ผู้ร้ายตัวจริง

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เรียนรู้เท่าทันปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากแอลกอฮอล์ พร้อมทั้งวิธีการในการหลีกเลี่ยงหรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น ๆ

จำนวนผู้เข้าร่วม 20-40 คน

เวลา 2 ชั่วโมง

สื่อ/อุปกรณ์

อุปกรณ์ประกอบแต่ละฐานตามวัตถุประสงค์ของหัวเรื่อง

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

- 1) แบ่งประเด็น สาระความรู้ ออกเป็นฐานความรู้ เช่น
 - ฐานที่ 1. ผลกระทบจากเหล้า เป็นปัญหาที่ต้องรีบแก้ไข
 - ฐานที่ 2. ทักษะคิด ค่านิยมในชุมชน
 - ฐานที่ 3. รู้ทันกลยุทธ์ผู้ผลิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
 - ฐานที่ 4. โฆษณา มีผลต่อการเกิดนักดื่มหน้าใหม่
 - ฐานที่ 5. กฎหมายควบคุมแก้ไขปัญหาเหล้า

2) แบ่งกลุ่มผู้เรียนให้พอดีกับฐานการเรียนรู้กลุ่มละประมาณ 5-8 คน โดยในแต่ละฐานกำหนดให้มีผู้ให้ความรู้ ซึ่งอาจเป็นครู หรือวิทยากรภายนอกหรือหากว่าครูได้ให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมโดยการจัดแบ่งเด็กเป็นกลุ่มให้เด็กรับผิดชอบในเนื้อหาในแต่ละฐาน

3) จัดความรู้หรือประสบการณ์ที่จะให้นักเรียนเรียนรู้ไว้ตามจุดต่างๆ อาจจะเป็นบริเวณ โคนต้นไม้ ในบริเวณโรงเรียนหรือที่ที่ผู้เรียนจะเปลี่ยนกลุ่มไปมา หากันได้ง่ายในบริเวณใกล้ๆกัน

4) แจกใบงานให้ผู้เรียนกลุ่มละ 1 แผ่น โดยให้หัวหน้ากลุ่มเป็นผู้รับผิดชอบในการแบ่งงานภายในกลุ่ม

5) กำหนดให้แต่ละกลุ่มประจำตามฐานต่างๆ

อาจกำหนดเวลาให้ศึกษาหาความรู้ในฐาน ฐานละ 10 นาที หรือตามความเหมาะสมของเนื้อหาสาระความรู้

6) ครูให้สัญญาณในการเปลี่ยนฐาน

อาจจะเวียนทางซ้ายหรือขวา หรือจากฐานที่ 1 ไปฐานที่ 2 ไปฐานที่ 3 จนครบทุกฐาน เมื่อผู้เรียนได้เรียนตามฐานครบแล้วก็ให้นำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียนทุกกลุ่ม

7) ให้แต่ละกลุ่มทำแบบทดสอบ

เพื่อประเมินความรู้ที่ได้รับ เป็นคะแนนกลุ่มทุกคนต้องช่วยกัน และครูประเมินรายบุคคลตามแบบประเมินอีกครั้ง

8) ครูมีบทบาท ประสานงาน สนับสนุน

ดูแลและกระตุ้น ให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างฐานกิจกรรม ประเด็นอภิปราย

1. ปัญหาที่สำคัญที่สุดของแต่ละกลุ่ม

2. กิจกรรมนี้ให้ประโยชน์ในด้านใดบ้าง

3. เชื่อมโยงความรู้ที่ได้รับกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม

3.3.2 การระดมพลังสมอง (Brainstorming)

การระดมพลังสมองเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้อื่นแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระเต็มที่ทุกคน เพื่อให้เกิดแนวคิดที่หลากหลายและต่างมุมมอง เป็นเทคนิคที่ทำให้ทุกคนนำความคิดของแต่ละคนออกมาให้ผู้อื่นรับรู้ และมักจะใช้ตอนเริ่มต้นกิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นตอนการสอน

1. กำหนดกลุ่มผู้เรียนกลุ่มละ 5-10 คน ต่อประเด็นปัญหา 1 ประเด็น

2. ให้เวลาแต่ละกลุ่ม 5-10 นาที เพื่อให้สมาชิกทุกคนช่วยกันแสดงความคิดเห็นเชิงเหตุผลที่มีต่อประเด็นปัญหานั้นๆ (ไม่มีการตัดสินความคิดของคนใดคนหนึ่งว่าถูกผิด ถือว่าความคิดของทุกคนมีค่า) แล้วรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นของสมาชิกให้ครบถ้วน

3. นำข้อมูลที่ได้นำ ไปสู่การแก้ปัญหาที่หาคำตอบให้ได้

ตัวอย่างกิจกรรม

ผลกระทบของปัญหาเหล่านี้ที่ส่งผลต่อ เด็ก วัยรุ่น ครอบครัว และสังคม

วัตถุประสงค์

เพื่อฝึกฝนทักษะการคิด ค้นหา สาเหตุ สร้างกระบวนการทางความคิดโดยไม่ต้องการคำตอบที่ถูกต้องทันที

เพื่อส่งเสริมการแสดงออกที่อิสระของผู้เรียนต่อมุมมองสถานการณ์ต่างๆ
จำนวนผู้เข้าร่วม 20-40 คน

เวลา 1-2 ชั่วโมง

สื่อ/อุปกรณ์

กระดาษฟลิปชาร์ต ดินสอสี ปากกาเมจิก

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

1) ประเด็นระดมความคิด

ปัญหาของแอลกอฮอล์ที่เกิดขึ้นในชุมชนแต่ละพื้นที่อาจมีลักษณะแตกต่างกันหากให้เยาวชนกลุ่มแกนนำได้ช่วยกันระดมความคิดของปัญหาที่เกิดขึ้นจะช่วยสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่นั้น ๆ ได้อย่างชัดเจน และช่วยให้เด็กตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อหาแนวทางแก้ไข

2) แบ่งกลุ่มระดมความคิด

พร้อมกับให้แต่ละกลุ่มมีเลขจากฉบับที่กให้เวลาในการระดมความคิด 20-30 นาที

3) รวบรวมข้อมูลเขียนลงกระดาษ

พร้อมนำเสนอให้เพื่อนกลุ่มอื่นๆทราบ โดยจะเขียนเป็นผังความคิด (mapping) หรือวาดรูป แล้วแต่ความสนใจของกลุ่ม

4) นำเสนอข้อมูลจากการระดม กลุ่มละ 10-15 นาที

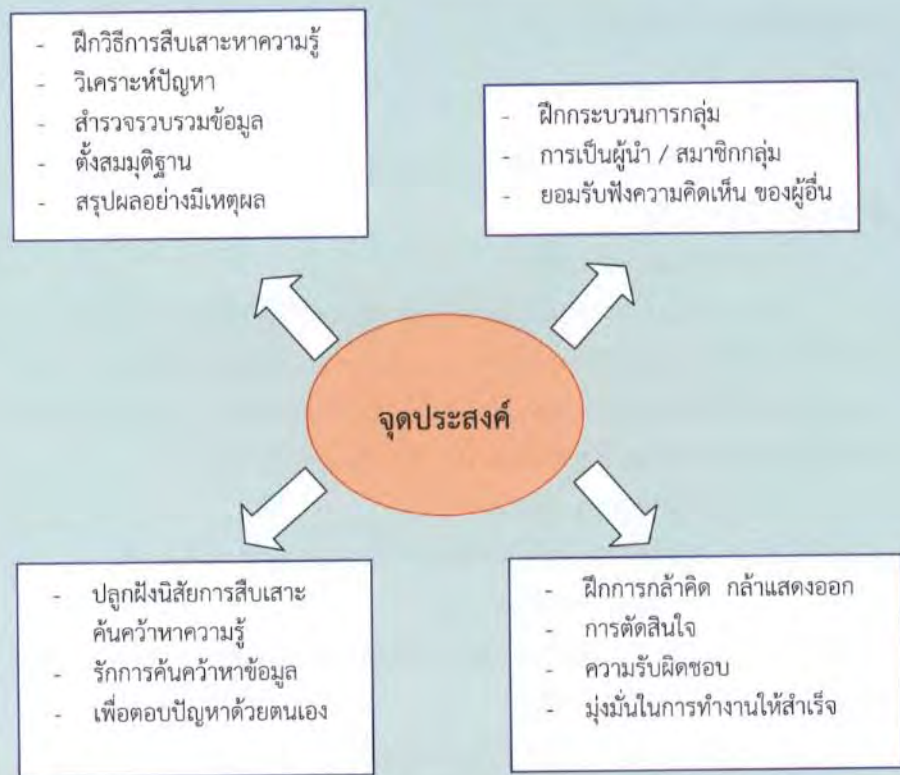
5) ครูสรุปประเด็น อภิปรายเพิ่มเติม

ประเด็นอภิปราย

1. กิจกรรมนี้ให้ประโยชน์ในด้านใดบ้าง
2. เราจะนำความรู้เหล่านี้ไปใช้ได้อย่างไร
3. มีความคิดเห็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอีกหรือไม่ อย่างไร

3.3.3 วิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นกลุ่ม (Group Investigation Model)

เน้นให้ผู้เรียนมีอิสระในการศึกษาหาความรู้ตามหลักประชาธิปไตย ให้ผู้เรียนรู้จักการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม และการศึกษาหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ

ขั้นตอนการสอน

- 1) **ขั้นเตรียม** : กระตุ้นความสนใจ ครูนำเสนอเกี่ยวกับเรื่องที่จะสอน
- 2) **ขั้นการสอน**

ขั้นที่ 1 เสนอปัญหา

กระตุ้นให้ผู้เรียนอยากรู้อยากเห็นกระตือรือร้นที่จะศึกษาและแก้ปัญหา (อาจจะใช้ สื่อ โทรทัศน์ ภาพ ข่าว)

ขั้นที่ 2 พิจารณาปัญหา (กระตุ้นให้นักเรียนคิดแก้ปัญหา)

-ให้นักเรียนทั้งชั้นร่วมกันพิจารณาปัญหา หรือเรื่องที่ครูนำเสนอแบ่งเป็นประเด็นย่อย ๆ

-แบ่งกลุ่มนักเรียน เลือกประเด็นย่อยที่แบ่งไปกลุ่มละ 1 ประเด็น เพื่อค้นหาเพิ่มเติม

ขั้นที่ 3 วางแผนงาน

-นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผนการศึกษาว่าจะหาแหล่งความรู้จากที่ใด ด้วยวิธีใด ครูจะเป็นผู้ดูแลและให้คำปรึกษา

ขั้นที่ 4 ลงมือปฏิบัติงาน

-นักเรียนไปค้นคว้าหาความรู้ตามแหล่งต่าง ๆ ตามที่ได้วางแผนไว้ เช่น ห้องสมุด สวนวรรณคดี อินเทอร์เน็ต สัมภาษณ์ครูคนอื่น ฯลฯ

ขั้นที่ 5 รายงานผลงานและกระบวนการทำงาน

-นักเรียนกลับเข้ากลุ่ม นำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงเป็นข้อความ นำเสนอหน้าชั้นเรียน

ทั้งด้านข้อสรุปความรู้ของประเด็นที่เลือกศึกษา และวิธีการสืบเสาะหาความรู้ของกลุ่ม

ขั้นที่ 6 ทบทวนปัญหา

-นักเรียนทั้งชั้นร่วมกันพิจารณาความรู้ที่ได้เกี่ยวกับประเด็นที่เลือกศึกษา ถ้ายังไม่เป็นที่น่าพอใจ ต้องการค้นหาเพิ่มเติม ให้ดำเนินการตามขั้นที่ 1 ใหม่อีกครั้งหนึ่ง

ตัวอย่างกิจกรรมที่ 1 เปิดพื้นที่เรียนรู้ชุมชน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อฝึกฝนทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม เช่น การเป็นผู้นำ-ผู้ตาม การวางแผนงาน การมอบหมายงาน และกำหนดหน้าที่รับผิดชอบ การรวบรวมข้อมูล และสรุป

2. เป็นการฝึกวิธีการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองอย่างมีระบบระเบียบ

จำนวนผู้เข้าร่วม 20-40 คน

สื่อ/อุปกรณ์

- กระดาษฟลิปชาร์ต ดินสอสี ปากกาเมจิก ใบงาน สมุดบันทึก

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

1) ครูกระตุ้นพูดคุยเสนอปัญหา เช่น จากการณ์ในพื้นที่ที่มีการกระทำที่ผิดกฎหมายทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจของผู้จำหน่ายเองและของผู้บริโภค ในกรณีที่ร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในบริเวณรอบสถานศึกษา รวมไปถึงการจำหน่ายให้กับเด็ก และเยาวชน ทำอย่างไรเราถึงจะทราบข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมาย เรื่องการควบคุมสุรา และเกิดอะไรขึ้นกับในชุมชนของเรา เราจะร่วมกันแก้ไขอย่างไร

2) ให้ผู้เรียนแบ่งประเด็นปัญหาออกเป็นประเด็นย่อยๆ เช่น ร้านจำหน่ายสุราในชุมชน, พบ.ควบคุมแอลกอฮอล์, สื่อโฆษณา เรื่องแอลกอฮอล์, รูปแบบและประเภทของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์, ครอบครัวยุคใหม่กับการดื่มของพ่อ

3) แบ่งกลุ่ม ให้ผู้เรียนวางแผนศึกษาข้อมูล

4) ลงพื้นที่ศึกษา สืบหาข้อมูลโดยระบุสถานที่สำรวจ เช่น แม่ค้า เด็กปั๊มน้ำมันชายของในมินิมาร์ท ตำรวจ ชาวสวน ข้าราชการ เด็กวัยรุ่น ฯลฯ และให้กลุ่มลงมติปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาของกลุ่ม จัดลำดับความสำคัญของปัญหา พร้อมทั้งหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อรวบรวมเป็นข้อเสนอของชั้นเรียนต่อไป

5) เขียนรายงาน นำเสนอผลงาน จากการค้นคว้าให้เพื่อนๆ ทราบร่วมกัน

6) ครูและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปกิจกรรม

ตัวอย่าง แบบสำรวจและบันทึก

ชื่อกลุ่ม.....

สมาชิกกลุ่ม.....

.....

สถานที่ / ปัญหา	แนวทางแก้ไข	ข้อมูลเพิ่มเติม

ประเด็นการอภิปราย

1. ปัญหาที่สำคัญที่สุดของแต่ละกลุ่ม
2. กิจกรรมนี้ให้ประโยชน์ในด้านใดบ้าง
3. หากเราต้องการหาความรู้ต้องมีขั้นตอนในการค้นคว้าอย่างไร

ตัวอย่างกิจกรรม 2 ต้นไม้ปัญหา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อฝึกฝนทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม เช่น การเป็นผู้นำ-ผู้ตาม การวางแผนงาน การมอบหมายงาน และกำหนดหน้าที่รับผิดชอบ การรวบรวมข้อมูลและสรุป

2. เป็นการฝึกวิธีการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองอย่างมีระบบระเบียบ

จำนวนผู้เข้าร่วม 20-40 คน

สื่อ/อุปกรณ์

- กระดาษฟลิปชาร์ต ดินสอสี ปากกาเมจิก สมุดบันทึก

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

- 1) ครูชี้แจงกระบวนการในการศึกษาสำรวจข้อมูลด้านการตีเครื่องตีม แอลกอฮอล์ของคนในพื้นที่ ร่วมกันกำหนดหัวข้อในการลงสำรวจ เช่น
 - ในพื้นที่ของเรามีปัญหาในกลุ่มเด็กและเยาวชนอย่างไรบ้าง
 - จากปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กเยาวชนคิดว่าเกิดมาจากอะไร
 - เด็กเริ่มลองตีมเหล้าตั้งแต่อายุเท่าไร
 - ปัจจัยอะไรบ้างที่ทำให้เด็กเกิดเป็นนักตีมหน้าใหม่
 - ข้อเสนอแนะต่อการแก้ปัญหาในพื้นที่
- 2) แบ่งกลุ่มผู้เรียนออกเป็น 4-5 กลุ่ม ให้ผู้เรียนวางแผนการสืบค้นข้อมูล โดยอาจจะให้ผู้เรียนไปหาข้อมูล จากสถานที่สำคัญๆ ในชุมชน เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล สาธารณสุข สถานีตำรวจ และที่ว่าการอำเภอ
- 3) ผู้เรียนแต่ละกลุ่ม สรุปและนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ
- 4) นำข้อมูลในแต่ละกลุ่มมาวิเคราะห์ เป็นต้นไม้ปัญหาในแต่ละกลุ่ม (ได้ต้นไม้ปัญหา 4 ต้น)

- คำถาม ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อเด็กและเยาวชน
 คำถาม ปัญหาอะไรที่ทำให้เกิดผลกระทบนี้
 คำถาม ปัญหาเกิดจากสาเหตุอะไร
 คำถาม ปัจจัยที่ทำให้เกิดสาเหตุ

5) นำเสนอต้นไม้ปัญหา ร่วมกันวิเคราะห์ว่าอะไรคือผลกระทบ ปัญหา
 สาเหตุ ปัจจัยที่แท้จริง และรวมเป็นต้นไม้ปัญหา 1 ต้น

6) ร่วมกันวิเคราะห์หาแนวทางออกของปัญหาโดย แก้ที่สาเหตุและปัจจัย
 ของปัญหา

4 ความเป็นไปได้

สู่การเป็นโรงเรียนส่งเสริมการป้องกันนักดื่มหน้าใหม่

โครงการสกัดนักดื่มหน้าใหม่โดยการริเริ่มของมูลนิธิเพื่อนเยาวชนเพื่อการพัฒนาเริ่มจากการสร้างแกนนำเยาวชนที่มีความตระหนักในการป้องกันตนเองจากการเป็นนักดื่มหน้าใหม่ มีทัศนคติที่ถูกต้อง มีความเข้าใจปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์และขยายความคิดสู่กลุ่มผู้ใหญ่ทั้งในโรงเรียน ชุมชน และส่วนราชการในอำเภอ สนับสนุนให้เยาวชนทำกิจกรรมรณรงค์ที่สร้างสรรค์ ขยายแนวความคิดการสกัดนักดื่มหน้าใหม่ทั้งในโรงเรียนและชุมชน สะท้อนเสียงความต้องการของเยาวชน ดำเนินงานต่อเนื่อง เข้าสู่ปีที่ 3 ขยายงานจากโครงการฯ เป็นแผนงานเครือข่ายเยาวชนเพื่อป้องกันนักดื่มหน้าใหม่ สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ด้วยเป้าหมายใหญ่ 3 ประการคือ 1) เพื่อป้องกันนักดื่มหน้าใหม่ 2) เพื่อลดการบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ และ 3) เพื่อลดผลกระทบจากเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์

กระบวนการกิจกรรมที่สร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กเยาวชน มีทั้งในส่วนที่ทำงานกับกลุ่มเด็กโดยตรงและอีกส่วนทำงานกับโรงเรียนที่เป็นสภาพแวดล้อมสำคัญของเด็กที่เป็นต้นแบบสำคัญในหล่อหลอม ให้เด็กและเยาวชนเติบโตมาเป็นผู้ใหญ่ที่เป็นอนาคตของชาติ โดยในส่วนโรงเรียน มีการทำงาน 3 ระดับด้วยกันคือ

- 1) จัดสภาพแวดล้อมปลอดภัยในโรงเรียน งานเลี้ยงสังสรรค์ กิจกรรมของโรงเรียนปลอดภัย ครูในโรงเรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรม
- 2) การนำเรื่องเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์บูรณาการเข้าสู่การเรียนการสอนของโรงเรียนทั้งในสาระวิชาและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- 3) ส่งเสริมกิจกรรมเยาวชนโดยการจัดตั้งชุมนุมให้เยาวชนแกนนำมีพื้นที่ทำกิจกรรมสร้างสรรค์ มีการให้ความรู้เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้กับสมาชิกในชุมนุม มีการนำสมาชิกขยายผลสู่เพื่อนในโรงเรียนและขยายผลสู่ชุมชนรอบโรงเรียน

ทั้งนี้การขยายแนวคิดกระบวนการกิจกรรมส่งเสริม/ป้องกันนักดื่มหน้าใหม่ให้กับกลุ่มโรงเรียนที่เป็นเครือข่ายได้ริเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ช่วงปีแรกของการดำเนินการและปัจจุบันได้มีโรงเรียนหลายโรงเรียนได้นำแนวคิดไปขยายผลและจัดกิจกรรมในโรงเรียนโดยใช้ชื่อว่าโรงเรียนปลอดภัย ซึ่งมีการขานรับจากกลุ่มครูและผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนเครือข่าย

อย่างไรก็ดี การดำเนินกิจกรรมดังกล่าว เกิดประสบการณ์จากการทำงาน เป็นความรู้ที่สะสมอยู่ในกลุ่มผู้ทำงาน ได้แก่ ครูผู้ทำกระบวนการ ผู้บริหารสถานศึกษา การขยายผลเพื่อนำแนวคิด กระบวนการ วิธี ที่ได้ทดลองทำกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็กนักเรียนในโรงเรียนและพื้นที่แวดล้อม เพื่อร่วมประสานพลังศักดิ์การเข้าถึงแอลกอฮอล์ของกลุ่มเด็กและเยาวชน จึงขอขยายประเด็นที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

4.1 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาไปสู่การเป็นโรงเรียน ปลอดภัย

อาจกล่าวได้ว่าการดำเนินงานเพื่อให้เกิดการพัฒนาไปสู่การเป็นโรงเรียนปลอดภัยมีกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนา และปกป้องเด็กนักเรียนสู่การเป็นนักตี๋มหน้าใหม่ นั้น โรงเรียนจำเป็นต้องมีองค์ประกอบหลายๆส่วนที่เกี่ยวข้องจากจากสรุปประสบการณ์การทำงานที่เกิดความก้าวหน้าของกระบวนการกิจกรรมในโรงเรียน ที่นำไปสู่การจัดกิจกรรมส่งเสริม/ป้องกัน นักตี๋มหน้าใหม่ พอจะสรุปออกมาเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้อง 7 ประการ ดังนี้

1. การสนับสนุนส่งเสริมของผู้บริหาร

งานด้านกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนนั้นจะเป็นไปได้มากน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับวิสัยทัศน์และความสนใจด้านการส่งเสริมกิจกรรมปลอดภัยในโรงเรียนอย่างจริงจัง รวมถึงการมีนโยบายที่สอดคล้องและสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมด้านการลด ละ เลิก เครื่องตี๋มแอลกอฮอล์ในสถานศึกษาหากผู้บริหารมีความเข้าใจชัดเจน ก็จะทำให้เกิดการวางนโยบายเพื่อส่งเสริมป้องกันอย่างมีทิศทางชัดเจน รวมทั้งช่วยหนุนเสริมให้บุคลากร คนทำงานมีกำลังใจในการทำงาน และพร้อมที่ฝ่าฟันอุปสรรคในการทำงาน ไปจนกระทั่งลุล่วงไปได้

ในขณะเดียวกัน หากผู้บริหาร ไม่มีใจ หรือไม่เห็นความสำคัญ การจะทุ่มเทงบประมาณ เวลา ทรัพยากรต่างๆ ไปในความจำเป็นด้านอื่นๆ เช่นอาคารสถานที่ สื่อการเรียนการสอน เหล่านี้เป็นต้น

หากผู้บริหารเห็นความสำคัญของงานส่งเสริมป้องกันการเกิดนักตี๋มหน้าใหม่ในโรงเรียน ก็จะมีการจัดสรรให้เกิดกระบวนการกิจกรรมส่งเสริมป้องกันนักตี๋มหน้าใหม่ในโรงเรียนทั้งในแง่ของการสนับสนุนด้านกำลังคน บุคลากร ทรัพยากรในการดำเนินการจัดการพร้อมกับผนวกให้เป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียน มีการบริหารงานที่เป็นระบบกำหนดขอบเขต และผู้รับผิดชอบ การรับผิดชอบงานที่ชัดเจน ทำให้เกิดการขยายผลของงาน เกิดผลสัมฤทธิ์ผลสร้างสรรคสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์และสารเสพติดอื่นๆ ในโรงเรียน

2. บุคลากรทำงาน

ในกระบวนการทำงานเพื่อส่งเสริมให้เกิดการทำงานป้องกันนักตีตมหน้าใหม่ ในโรงเรียน ครูเป็นบุคคลสำคัญในการขับเคลื่อนแนวคิดขยายประเด็นเรื่องแอลกอฮอล์สู่การเรียนรู้การสอน ดังนั้นครูจึงต้องเป็นผู้ที่พร้อมให้การสนับสนุน ส่งเสริม เป็นผู้พัฒนาศักยภาพของเด็กและพร้อมที่จะพัฒนาตัวเองควบคู่ไปกับการทำกิจกรรมด้วย ครูที่เหมาะสมจึงควรเป็นผู้ที่เข้าอกเข้าใจและเชื่อมั่นเรื่องของการเสริมสร้างเด็กผ่านกระบวนการกิจกรรม อีกทั้งครูเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนากระบวนการกิจกรรมเข้าสู่เนื้อหาสาระการเรียนรู้รายวิชา ด้วยเหตุนี้ ครูเองก็ควรมีโอกาสรับการอบรมหรือพัฒนาความรู้ความสามารถที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนเพื่อนำความรู้เหล่านั้นไปบูรณาการเข้าสู่กระบวนการเรียนการสอนซึ่งจะทำให้การพัฒนามีความต่อเนื่อง ยั่งยืน และขยายผลได้

3. งบประมาณดำเนินการ

หากมีแนวคิดเรื่องการพัฒนากิจกรรมให้กับผู้เรียนผ่านเนื้อหาที่หลากหลายการวางแผนงบประมาณไว้ในแผนงานกิจกรรมไว้ตั้งแต่ต้นก็จะทำให้โรงเรียนสามารถจัดสรรงบประมาณหรือสามารถหาทุนในการสนับสนุนเพื่อให้เกิดกิจกรรมด้านส่งเสริมป้องกันนักตีตมในโรงเรียนได้ ทั้งนี้อาจต้องมองถึงการหาแหล่งทุนสนับสนุนจากภายนอกที่ไม่ใช่งบประมาณสนับสนุนประจำปี เช่น จากสมาคมผู้ประกอบการ ห้างร้าน หรือจากองค์กรให้ทุน เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.) เครือข่ายองค์กรงดเหล้า(สคล) เหล่านี้เป็นต้น เพื่อมาต่อยอด ขยายผลของกิจกรรมให้ครอบคลุมมากขึ้น

4. สถานที่และการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริม/ป้องกันนักตีตมหน้าใหม่

สิ่งที่ควรคำนึงอีกเรื่องคือการจัดให้เกิดขึ้นที่ปลอดภัยสำหรับเด็ก รวมไปถึงพื้นที่สำหรับเด็กๆ ได้ใช้ทำกิจกรรม ซึ่งในที่นี่ อาจต้องมองไปถึง 1) พื้นที่ด้านทางกายภาพ เช่น พื้นที่ในการทำกิจกรรม ซึ่งอาจเป็นในรูปแบบของ ห้องชุมนุม ห้องกิจกรรมในโรงเรียน รวมไปถึงการจัดสรรให้เป็นพื้นที่ปลอดภัย สำหรับการจัดงานกิจกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นกีฬา กีฬาสี งานโรงเรียน 2) พื้นที่ทางความคิด การเปิดพื้นที่ให้เด็กได้แสดงความคิด สร้างสรรค์กระบวนการกิจกรรม มีการรวมกลุ่มอย่างเหมาะสมก็จะเป็นการพัฒนาเด็กที่ตีตมทางหนึ่ง ดังนั้น ครูและผู้บริหารต้องมีคำถามในใจว่าถ้าโรงเรียนจะจัดสรรพื้นที่เหล่านั้นให้เด็กได้อย่างไร

5. กระบวนการ กิจกรรมส่งเสริม/ป้องกันนักดื่มหน้าใหม่

สิ่งที่ขาดไม่ได้สำหรับการทำงานคือกระบวนการกิจกรรมที่จะช่วยนำประเด็นเนื้อหาสาระที่สอดแทรกไปด้วยความสนุก มีความสุขและได้เรียนรู้ อาจต้องใช้คำถามเพื่อตั้งโจทย์ในการทำงาน เช่น โรงเรียนมีกระบวนการกิจกรรมที่เหมาะสมหรือไม่ มีความพร้อมหรือไม่ สำหรับการทำงาน ถ้าต้องหาความรู้เพิ่มเติม จะหาจากที่ไหน อย่างไร ก็ดีกระบวนการทบทวน ตั้งคำถามในการทำงานจะทำให้สามารถคิดหาคำตอบไปที่ละเอียดต่อเติมจนครบกระบวนการไปที่ละขั้น นอกจากนี้หากทบทวนตัวเองแล้วขาดความรู้ วิธีคิดอยู่สามารถเพิ่มเติมได้ด้วยวิธีการดังนี้ 1) หาความรู้ กระบวนการ แนวคิด กิจกรรมจากภายนอกโรงเรียน เช่น เชิญวิทยากรมาให้ความรู้ เยี่ยมดูงานจากแหล่งข้อมูล 2) หาความรู้จากภายในโรงเรียน เช่น ระดมความคิดจากบุคลากร ช่วยกันหาวิธีการ คัดเลือกวิธีการที่เหมาะสม และเป็นไปได้ โดยทั้ง 2 แนวคิดนี้เป็นวิธีการหาความรู้เบื้องต้น แต่เหล่านี้เป็นปัจจัยที่ต้องนึกถึงในลำดับต้นๆ เพราะจะทำให้สามารถคิดกระบวนการในการหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อให้สามารถดำเนินการกิจกรรมไปได้

6. องค์ประกอบด้านนักเรียน

ด้านตัวผู้เรียนเองเป็นปัจจัยสำคัญ ที่ต้องนำมาวิเคราะห์ด้วย ธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กในโรงเรียนมีรูปแบบการเรียนรู้ (Learning style) แบบไหน มีสภาพแวดล้อมพื้นฐานเป็นอย่างไร เพราะเมื่อผู้เรียนมีความพร้อมก็จะเกิดการรับเนื้อหาที่ต้องการสื่อสารได้ดีกว่า นอกจากนี้ต้องมองไปถึง การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวของเด็กด้วยในเรื่องการทำกิจกรรมเสริมทักษะที่ไม่ใช่วิชาการเพียงอย่างเดียว

7. การสนับสนุนจากผู้ปกครอง ชุมชนและองค์กรท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง

การสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยจะไม่เกิดขึ้นอย่างสมบูรณ์หากไม่ได้รับการสนับสนุนจากชุมชนดังนั้นโรงเรียนต้องทำงานควบคู่ไปกับการทำงานสร้างความเข้าใจกับชุมชนด้วยโดยมีปัจจัยที่ต้องคำนึงคือ วิธีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับ พ่อ ผู้ปกครอง การให้ความรู้แก่ พ่อ แม่ เรื่องแอลกอฮอล์ในแง่มุมต่างๆ รวมไปถึงการประสานกับชุมชนเพื่อให้เกิดแบบอย่างของการปลอดภัยนอกรั้วโรงเรียน โดยอาจใช้ประเด็นทำงานร่วมกับองค์กรท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อ

พัฒนานโยบายสนับสนุน/จูงใจให้เกิดขึ้นแบบหรือแบบอย่างปลอดภัย เช่น ด้วยบุคคลแบบอย่าง กิจกรรมแบบอย่าง การจัดงานแบบอย่าง งานประเพณีวัฒนธรรมปลอดภัย และองค์กรแบบอย่างปลอดภัย หรืออาจจะมีครอบครัวแบบอย่างปลอดภัย ร้านค้าปลอดภัยในชุมชนจำนวนมากขึ้น กว้างขวางขึ้น เพื่อเป็นแนวร่วมสกัดกั้นภัยที่ต้นตอใหม่

ทั้งนี้ปัจจัย ทั้ง 7 ประการดังกล่าว ไม่ได้หมายความว่าทุกโรงเรียนต้องมีครบจึงจะสามารถประสบผลสำเร็จในการทำงานส่งเสริม/ป้องกัน สกัดกั้นภัยที่ต้นตอใหม่ แต่ปัจจัยดังกล่าวมีผลต่อกระตือรือร้นกิจกรรมที่จะช่วยเอื้อให้เกิดการทำงานที่เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

4.2 แนวทางการดำเนินการโรงเรียนปลอดเหล้าต้นแบบ

การทำงานเพื่อลดปัจจัยเสี่ยงของการเป็นนักดื่มหน้าใหม่ของเด็กที่เริ่มจากการจัดกระบวนการในโรงเรียนเป็นสำคัญนั้นควรเป็นการทำงานแบบมีส่วนร่วมจากหลายฝ่ายเพื่อนำไปสู่โรงเรียนปลอดเหล้าร่วมกัน ได้แก่

1. **ผู้บริหาร** เป็นส่วนนโยบายมีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและสนับสนุนการดำเนินงานสู่โรงเรียนปลอดเหล้าของครูและเด็ก โดยการกำกับ ติดตาม ส่งเสริมและประเมินผลการทำงาน

1) ตั้งคณะทำงานจัดทำแผนลำดับติดตาม ส่งเสริมและประเมินผลการทำงาน

2) สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการโรงเรียนปลอดเหล้า

3) ประสานงานกับหน่วยงานภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อขอความร่วมมือในการดำเนินการโรงเรียนปลอดเหล้า

4) สรุปผลเสนอองค์ความรู้ให้กับบุคลากรภายในและภายนอกเกี่ยวกับ การดำเนินการโรงเรียนปลอดเหล้า

2. ครู

1) มีการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับเยาวชนกลุ่มเสี่ยง การจำหน่ายสุราของร้านค้า พฤติกรรมการบริโภค สุราในเด็ก เยาวชน ชุมชน และในโรงเรียนและเขตบริการของโรงเรียน เพื่อจัดทำเป็นฐานข้อมูลเข้าระบบติดตามดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2) บูรณาการเรื่องเหล้าสอดแทรกใน 8 กลุ่มสาระวิชาและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อการรู้เท่าทัน สร้างภูมิคุ้มกันให้กับนักเรียน

3) มีการจัดกิจกรรมปลอดเหล้าในวันสำคัญต่างๆ

4) ส่งเสริมกิจกรรมสร้างสุขภาวะที่ดีเช่น ชุมชม และกิจกรรมตามกลุ่มสนใจ เป็นต้น

5) ให้ความรู้แก่บุคลากร ครู ชุมชน เกี่ยวกับโทษของการดื่มสุรา และมีการประชาสัมพันธ์ให้โรงเรียนเป็นเขตปลอดเหล้า

3. เด็กเยาวชน เป็นพลังหลักในการผลักดันโรงเรียนปลอดภัยจัดการศึกษาในชุมชน สร้างความเท่าทันและภูมิป้องกันให้กับสมาชิกในชุมชน ทำกิจกรรมรณรงค์ขยายผลสู่เพื่อนในโรงเรียนและชุมชน

- 1) มีการทำกิจกรรมรณรงค์เพื่อทำให้ความรู้ถึงโทษของการดื่มสุราในโรงเรียน และ ชุมชน
- 2) มีการสอดแทรกเนื้อหาผลเสียของการดื่มสุราผ่านศิลปะพื้นบ้านในวันสำคัญ
- 3) มีการจัดกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการลดการดื่มสุรา
- 4) มีกีฬาปลอดภัยร่วมกับชุมชน
- 5) มีกิจกรรมธรรมะเพื่อพัฒนาจิตใจให้เข้มแข็ง
- 6) มีชุมชนดำเนินการเพื่อให้โรงเรียนปลอดภัย

4. ชุมชน

เป็นส่วนสนับสนุนทั้งด้านนโยบายชุมชน และทรัพยากรในชุมชน เพื่อให้เกิดการจัดสภาพแวดล้อมปลอดภัยรอบสถานศึกษาและลดพื้นที่เสี่ยงรอบตัวเด็กเยาวชน

- 1) มีการประชุมผู้ปกครองวางข้อตกลงและให้ความร่วมมือกับชุมชนเกี่ยวกับโรงเรียนปลอดภัย
- 2) ร่วมกันในการวางแผนดำเนินการโรงเรียนปลอดภัย
- 3) ร่วมกันในการดำเนินการโรงเรียนปลอดภัย
- 4) ร้านค้างดจำหน่ายสุราบริเวณรอบสถานศึกษาและไม่จำหน่ายสุราให้กับเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี
- 5) หน่วยงานด้านเด็กเยาวชน ภาคต่างร่วมกันสอดส่องดูแล เฝ้าระวังตามกฎหมายและผลกระทบที่อาจจะเกิดจากการบริโภคสุรา
- 6) ติดตั้งป้ายประกาศรณรงค์ลดการดื่มสุราและช่วงเวลาการจำหน่ายสุราของร้านค้าภายในชุมชน

4.3 โรงเรียนปลอดเหล้าเพื่อป้องกันนักดื่มหน้าใหม่ ควรต้องเป็นอย่างไร

1. มีนโยบายโรงเรียนปลอดเหล้า
2. มีครูกระบวนการ/ครูที่ปรึกษาให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง
3. มีกิจกรรมของโรงเรียนเพื่อการปลอดเหล้าทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เช่น กีฬาสี ลูกเสือ
4. มีชุมชนส่งเสริมดำเนินกิจกรรมของนักเรียนแกนนำในการทำกิจกรรมป้องกันนักดื่มหน้าใหม่สู่เพื่อนในโรงเรียน
5. มีการบูรณาการเรื่องสุราสู่การเรียนการสอน
6. มีชุมชนรอบสถานศึกษาปลอดเหล้า

4.4 บทบาทสำคัญของการเป็นที่ปรึกษาและส่งเสริมเด็ก

บทบาทของครูเป็นบทบาทสำคัญในการส่งเสริมกิจกรรมของเด็กและยังเป็นพลังของการสนับสนุนในการช่วยปกป้องเด็กจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยทางโรงเรียนและครู สามารถสนับสนุนเด็ก ดังนี้

1. สนับสนุนทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก โดยครูเป็นผู้ให้เด็ก ได้รับความรัก ความเข้าใจ ความผูกพัน ความจริงใจ การเอาใจใส่และมีความรู้สึก เห็นอกเห็นใจ ความรู้สึกมีส่วนร่วม
2. สนับสนุนด้านคุณค่า และการประเมินตนเอง เช่น การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการยอมรับ การชมเชย เพื่อเด็กได้นำข้อมูลไปใช้ในการประเมินตนเองและการเรียนรู้ตนเอง ทำให้เกิดความมั่นใจในการอยู่ร่วมสังคมกับบุคคลอื่น ๆ
3. สนับสนุนข้อมูลข่าวสารเป็นการให้คำแนะนำข้อเสนอแนะที่เป็นข้อเท็จจริงให้ข้อมูลข่าวสารที่สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาที่เผชิญอยู่ได้
4. สนับสนุนทางด้านทรัพยากรเป็นการช่วยเหลือโดยตรงต่อความจำเป็นหรือความต้องการของได้แก่ งบประมาณ เวลา แรงงาน

นอกจากนี้ครูยังคงมีบทบาทของผู้ช่วยเหลือเพื่อให้เด็กสามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆในโรงเรียน ได้โดย เข้าไปมีส่วนร่วมในการ

1. ช่วยแนะนำในการหาสมาชิกเข้ากลุ่ม หรือช่วยจัดกลุ่ม
2. ให้คำแนะนำ ปรึกษาในการออกแบบกระบวนการกิจกรรมและเรื่องอื่นๆที่เกี่ยวข้อง
3. กระตุ้น ผลักดันให้กิจกรรมดำเนินไปด้วยดี
4. เป็นผู้ร่วมวางแผน การดำเนินงาน แสวงหาการสนับสนุน ทั้ง วัสดุ อุปกรณ์ รวมไปถึงงบประมาณ และข้อมูลข่าวสารเนื้อหาที่จำเป็น

“การให้เด็กได้มีส่วนร่วมการเป็นเจ้าของงาน และเด็กรู้ว่า เด็กต้องการอะไร ทำเพื่ออะไร และครู จะต้องเป็นผู้ที่ร่วมคิด ร่วมทำไปพร้อมๆกัน การให้ความสำคัญกับเด็กและรับฟังสิ่งที่เด็กคิดจะทำให้เด็กได้เรียนรู้การทำงานเป็นทีม การวางแผนร่วมกัน จะสังเกตเห็นได้ว่าเด็กจะไม่โดดเด่นเป็นรายบุคคล แต่เด็กจะเด่นเรื่องทีม ไม่ว่าจะทำอะไรก็แล้วแต่เด็กๆจะทำงานเป็นทีม”

คุณครูวดี แสงงาม โรงเรียนวัดโคกเกตุ จ.สมุทรสงคราม

“วิธีการทำงานกับเด็ก จะเป็นผู้คอยอำนวยความสะดวกให้กับเยาวชนในการทำกิจกรรม และแนะนำให้คำปรึกษาแต่จะไม่เข้าไปสั่งให้เขาทำจะ让孩子คิดเอง ได้ดำเนินการเอง แล้วเขาก็จะมีความภูมิใจและอยากทำงานที่เกิดจากเขาเอง ทำให้เขาได้เรียนรู้จากการทำงาน เรื่องความยั่งยืนของชุมชนและการบูรณาการ ในชุมชนก็ต้องสร้างเยาวชนเข้ามาทดแทนอยู่เรื่อยๆ อย่าให้ขาดตอนในฐานะของครูที่ปรึกษาก็ต้องเข้าไปมีส่วนร่วมดูแลอย่างใกล้ชิด”

ครู “จ๋อม” คุณครูจินตนา อະสุชีวะโรงเรียนสมสะอาดพิทยาสรรพ์ จ.กาฬสินธุ์

“วิธีการต้องเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนคือสนุกแต่ได้ประโยชน์ รวมทั้งต้องไม่เป็นการเพิ่มงานให้กับครูหรือต้องสอดคล้องหรือบูรณาการกับงานประจำรวมทั้งเป็นไปตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาที่ต้องการให้ผู้เรียนเป็นคนดี เก่งและมีความสุข”

คุณครูอิงอร นาคศุนย์ โรงเรียนบ้านเกาะวิทยา จ.นครศรีธรรมราช

5 ภาคผนวก

ภาคผนวก

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเรื่องแอลกอฮอล์
โรงเรียนสระแก้วรั้ววิทย์ จ.นครศรีธรรมราช

เรื่อง รู้เขารู้เรา กลุ่มสาระการเรียนรู้พัฒนาผู้เรียน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 วงกลมนี้ไม่มีฉัน

ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 เวลา 2 คาบ

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่ 1 การรู้จัก เข้าใจ และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น

มาตรฐานพม 11 เห็นคุณค่าและศักดิ์ของตนเองและผู้อื่น ส่งผลให้เกิดความ

นับถือไว้วางใจ ความรัก ความมีค่า มีศักดิ์ศรี มีกำลังใจ ที่จะทำความดีนั้นต่อไป และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

สาระสำคัญ

สังคมปัจจุบันมีปัญหาในการดำเนินชีวิต ด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ได้นำมาซึ่งการสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน อันมีสาเหตุส่วนใหญ่มาจากผู้ใช้เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ซึ่งมีผู้ดื่มอยู่ในทุกกลุ่มอายุและมีจำนวนที่สูงมาก

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

รู้และเข้าใจเกี่ยวกับหลักการออกแบบสำรวจการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ และการออกสำรวจหาข้อมูลผู้ที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในโรงเรียน

จุดประสงค์การเรียนรู้

- 1.ออกแบบสำรวจการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ได้
- 2.สำรวจข้อมูลผู้ที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในโรงเรียนได้

สาระการเรียนรู้

- 1.ออกแบบสำรวจการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์
- 2.การสำรวจข้อมูลผู้ที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในโรงเรียน

ภาระงาน

1. ออกแบบสำรวจการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์
2. สืบค้นข้อมูลผู้ที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในโรงเรียน

กระบวนการจัดการเรียนรู้

คาบที่ 1

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ให้นักเรียนดูแบบสำรวจความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการประชุมผู้ปกครองครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับการกำหนดข้อเรื่อง ข้อเรื่องย่อที่ต้องการสำรวจและการเขียนแบบฟอร์ม

2. ครูแจ้งผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

ขั้นพัฒนาการเรียนรู้

1. แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 8 คน
2. นักเรียนร่วมกันบอกผลเสียของการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์
3. นักเรียนร่วมกันเปรียบเทียบลักษณะและบุคลิกภาพของผู้ที่ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์และผู้ที่ไม่ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์
4. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันออกแบบการสำรวจการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เพื่อนำไปใช้ในการสำรวจหาข้อมูลการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีในโรงเรียน
5. ตัวแทนแต่ละกลุ่มนำเสนอรูปแบบการสำรวจการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ในโรงเรียน นักเรียนกลุ่มอื่นร่วมกันซักถามและแสดงความคิดเห็น ครูเพิ่มเติมแก้ไขส่วนที่บกพร่อง และชมเชยเป็นการเสริมกำลังใจ

ขั้นสรุปบทเรียน

นักเรียนและครูร่วมกันสรุปหัวข้อสำคัญที่ต้องใช้ในการสำรวจการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ในโรงเรียน

คาบที่ 2

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ครูสนทนาถึงมารยาทในการออกสำรวจข้อมูลการต้มเครื่องต้มที่มีแอลกอฮอล์
ในโรงเรียน

ขั้นพัฒนาการเรียนรู้

1. แบ่งนักเรียนแต่ละกลุ่มเป็น 2 ชุด ชุดที่ 1 ให้เป็นอาสาสมัครออกสำรวจข้อมูล ชุดที่ 2 ให้เป็นผู้สรุปข้อมูลและจัดแบ่งห้องเรียนที่จะให้นักเรียนออกไปสำรวจด้วย
2. นักเรียนชุดที่ 1 ออกสำรวจข้อมูลการต้มเครื่องต้มที่มีแอลกอฮอล์ในโรงเรียน
3. นักเรียนชุดที่ 2 สรุปผลส่งครู

สรุปบทเรียน

1. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปย่อครบทั้งหมดของโรงเรียนในแต่ละข้อเรื่องย่ออยู่ที่ต้องการสำรวจ
2. ครูสนทนากับนักเรียนชี้ให้เห็นถึงภัยของเครื่องต้มที่มีแอลกอฮอล์ที่เข้าใกล้ตัวนักเรียนเข้ามาทุกขณะ จากข้อมูลที่ออกสำรวจซึ่งต้องช่วยกันป้องกัน
3. ครูส่งข้อมูลผลการสำรวจการต้มเครื่องต้มที่มีแอลกอฮอล์ให้แก่ครูสาระ

คณิตศาสตร์

สื่อ/แหล่งเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

แบบสำรวจความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการประชุมผู้ปกครอง

แหล่งการเรียนรู้

นักเรียนทุกคนในโรงเรียน

ครูฝ่ายประเมินผลและสรุปผลกิจกรรมต่างๆในโรงเรียน

ห้องสมุด

ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต

การวัดและประเมินผล

วิธีวัดและประเมินผล

1. ประเมินแบบสำรวจการตีพิมพ์เครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์ในโรงเรียน
2. แบบสังเกตพฤติกรรมกลุ่ม
3. ตรวจสอบข้อมูล ตรวจสอบการประเมินผลและสรุปผล

เครื่องมือการวัดและการประเมินผล

1. แบบประเมินแบบสำรวจการตีพิมพ์เครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์ในโรงเรียน
2. แบบสังเกตพฤติกรรมกลุ่ม
3. ข้อมูล แบบประเมินผลและสรุปผล

เกณฑ์การวัดและประเมินผล

1. ได้คะแนนจากการออกแบบสำรวจการตีพิมพ์เครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์ในโรงเรียน 6-12 คะแนน
2. ได้คะแนนจากการสังเกตพฤติกรรมกลุ่ม 8-15 คะแนน
3. ได้คะแนนจากการหาข้อมูล การประเมินผลและสรุปผล 8-15 คะแนน

กิจกรรมเพิ่มพูนทักษะ

1. ให้นักเรียนออกแบบการสำรวจข้อมูลเรื่องต่างๆที่นักเรียนสนใจ แล้วออกสำรวจข้อมูลประเมินและสรุปผล กระทำในคาบอิสระโดยมีครูเป็นที่ปรึกษา

การบูรณาการสู่หน่วยการเรียนรู้

การวัดและประเมินผล

วิธีวัดและประเมินผล

1. ประเมินแบบสำรวจการตีมีเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ในโรงเรียน
2. แบบสังเกตพฤติกรรมกลุ่ม
3. ตรวจสอบข้อมูล ตรวจสอบการประเมินผลและสรุปผล

เครื่องมือการวัดและการประเมินผล

1. แบบประเมินแบบสำรวจการตีมีเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ในโรงเรียน
2. แบบสังเกตพฤติกรรมกลุ่ม
3. ข้อมูล แบบประเมินผลและสรุปผล

เกณฑ์การวัดและประเมินผล

1. ได้คะแนนจากการออกแบบสำรวจการตีมีเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ในโรงเรียน 6-12 คะแนน
2. ได้คะแนนจากการสังเกตพฤติกรรมกลุ่ม 8-15 คะแนน
3. ได้คะแนนจากการหาข้อมูล การประเมินผลและสรุปผล 8-15 คะแนน

กิจกรรมเพิ่มพูนทักษะ

1. ให้นักเรียนออกแบบการสำรวจข้อมูลเรื่องต่างๆที่นักเรียนสนใจ แล้วออกสำรวจข้อมูลประเมินและสรุปผล กระทำในคาบอิสระโดยมีครูเป็นที่ปรึกษา

ตัวอย่างโครงการโรงเรียนปลอดเหล้าระดับประถมศึกษา

โรงเรียนวัดศรีจินดาวัฒนาราม จ.สมุทรสงคราม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษของแอลกอฮอล์และสามารถพัฒนาตนให้มีสุขนิสัย สุขภาพกายและใจที่ดี
2. เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองและชุมชนโดยการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรงเรียนปลอดเหล้าและเพื่อสกัดมิให้เกิดนักดื่มหน้าใหม่
3. เพื่อพัฒนาแนวคิดการจัดการเรียนรู้กับเด็กและชุมชนอย่างมีส่วนร่วม

เป้าหมาย

1. เป้าหมายเชิงปริมาณ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 98 คน
2. เป้าหมายเชิงคุณภาพ โรงเรียน นักเรียน ครอบครัว ชุมชนร้อยละ 70 มีสุขภาพกายสุขภาพจิตที่ดี และเป็นตัวอย่างที่ดีในการไม่บริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ผู้อำนวยการโรงเรียน

- 1.1. ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา
- 1.2. จัดตั้งคณะทำงานแต่งตั้งคณะกรรมการสำรวจข้อมูลจัดทำแผนงาน/โครงการ
- 1.3. นำครู นักเรียนแกนนำเข้ารับการพัฒนา อบรมปฏิบัติการและศึกษาดูงาน
- 1.4. ส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติงาน
- 1.5. กำกับติดตาม ประเมินผล
- 1.6. สรุปรายงานผลโครงการ

2. คณะครู

- 2.1. สำรวจข้อมูลร้านค้า การซื้อขาย แหล่งบริการเหล้าในบริเวณรอบโรงเรียน
- 2.2. เยี่ยมบ้านนักเรียน พร้อมทั้งสำรวจครอบครัวที่มีสมาชิกบริโภคเหล้า

- 2.3. ประชุมครู ผู้ปกครอง บุคคลในชุมชน ชี้แจงการดำเนินงาน จัดหาวิทยากร
ท้องถิ่นให้ความรู้แก่นักเรียนและผู้ปกครอง
- 2.4. จัดทำแผนการสอนท้องถิ่นบูรณาการช่วงชั้น “หมู่บ้านเราปลอดเหล้า”
ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1 – 3) ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4 – 6)
- 2.5. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการให้สอดคล้องกับแผนการสอน
- 2.6. จัดกิจกรรมรณรงค์การปลอดเหล้า ในวันสำคัญทางชาติ และศาสนา
 - เดินรณรงค์ เชิญชวนงดบริโภครสุรา และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
 - ประกวดความรู้ด้านวิชาการ ตอบปัญหาบทกลอน คำขวัญ เรียงความ
 - กิจกรรมโครงงาน
 - จัดทำโปสเตอร์และแผ่นพับให้ความรู้ แก่นักเรียนและผู้ปกครอง
- 2.7. จัดนิทรรศการแสดงผลงาน

3. นักเรียน

- 3.1. จัดกิจกรรมรณรงค์การปลอดเหล้า ในวันสำคัญทางชาติ และศาสนา
 - 3.1.1. เดินรณรงค์ เชิญชวนงดบริโภครสุราและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
 - 3.1.2. ประกวดบทกลอน คำขวัญ เรียงความ โทษของสุรา
 - 3.1.3. จัดทำหนังสือเล่มเล็ก นิทาน
- 3.2. นักเรียนแกนนำจัดกิจกรรมเสียงเด็กต่อชุมชนขยายผลโดยการให้ความรู้จาก
ประสบการณ์ที่ได้รับ
 - 3.2.1. กิจกรรมให้ความรู้หน้าเสาธง และในกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง ต่อต้าน
สิ่งเสพติด เช่นการนำเสนอบทกลอน เรื่องสั้น นิทาน
 - 3.2.2. กิจกรรม “เสียงตามสายกระจายข่าวสาร” ให้ความรู้เรื่องโทษ
ของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ตัวอย่างโครงการโรงเรียนปลอดเหล้าระดับมัธยมศึกษา

โรงเรียนสมสะอาดพิทยาสรรพ์ จ.กาฬสินธุ์

วัตถุประสงค์

1. ปลุกฝังแนวคิด ทักษะคิดให้กับเยาวชนสามารถวิเคราะห์ปัญหา รู้เท่าทันปัจจัยเสี่ยงในการดำเนินชีวิต

2. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และสร้างความเข้มแข็งให้เกิดกับกลุ่มเยาวชน

3. กำหนดนโยบาย แผนปฏิบัติงานสู่โรงเรียนปลอดเหล้า

4. จัดสภาพแวดล้อมสู่ชุมชนปลอดเหล้า

การดำเนินงาน

1. ประชุมคณะกรรมการเพื่อกำหนดโครงสร้างบุคลากรในโครงการโรงเรียนปลอดเหล้า

2. แต่งตั้งคณะกรรมการโดยแบ่งเป็น คณะกรรมการอำนวยการ คณะกรรมการประสานงาน คณะกรรมการดำเนินงาน

3. ประชุมหารือคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์การดำเนินงาน

4. คณะทำงานดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

5. กำกับ ติดตาม ประเมินผล

ผลการดำเนินงาน

1. โรงเรียนมีนโยบายโรงเรียนปลอดเหล้า คือ

- นักเรียนปลอดเหล้า

- โรงเรียนปลอดเหล้า

- ชุมชนปลอดเหล้า

2.โรงเรียนมียุทธศาสตร์การดำเนินงานสู่โรงเรียนปลอดภัย คือ

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ปลูกจิตสำนึก หมายถึง สร้างความตระหนักให้กับนักเรียน
ให้เห็นถึงผลกระทบที่เกิดจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ปลูกฝังแนวคิด ทศนคติ
ให้กับเยาวชนสามารถคิดวิเคราะห์ปัญหา รู้เท่าทันปัจจัยเสี่ยงในการดำเนินชีวิต

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ติดตามหาทางปัญญา หมายถึง การบูรณาการเนื้อหาเรื่อง
เหล่านี้ในการจัดการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และทุกช่วงชั้น

ยุทธศาสตร์ที่ 3 จัดหาแกนนำระดับโรงเรียน หมายถึง จัดอบรม ให้ความ
รู้ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นกับกลุ่มเยาวชน มีทักษะ
กระบวนการในการจัดกิจกรรม เกิดแกนนำเยาวชน ที่สามารถสร้างกลุ่มกิจกรรม
เยาวชนเพื่อรณรงค์ป้องกันการเกิดนักดื่มหน้าใหม่

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ประสานเครือข่าย เกิดแกนนำเยาวชนในการดำเนินงาน
ขยายผลสู่เพื่อน สู่ที่สู่น้อง ทั้งในโรงเรียนและชุมชน

3.ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินงานกับครู เยาวชน โรงเรียน

4.กิจกรรมที่จัดขึ้นในโรงเรียนทุกกิจกรรมปลอดภัย

ทำเนียบเครือข่ายโรงเรียนร่วมจัดกิจกรรมส่งเสริม/ป้องกันนักศึกษาใหม่

โรงเรียน	สถานที่ติดต่อ	ครูที่ปรึกษา
จังหวัดสมุทรสงคราม		
๑. โรงเรียนวัดธรรมสถิต์วาราม	หมู่ ๔ ต.บางขันแตก อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม ๗๕๑๑๐ โทรศัพท์ ๐๓๔ ๗๑๒ ๖๑๕	นายเอกลักษณ์ เปลี่ยนแก้ว
๒. โรงเรียนวัดโคกเกตุ	หมู่ ๖ ต.ปลายโพรง อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม ๗๕๑๑๐ โทรศัพท์ ๐๓๔ ๗๖๗ ๖๐๓	นางวดี แสงงาม นางเรวดี ศรีกล้า
๓. โรงเรียนวัดสี่แยกgramบุรีราษฎร์	หมู่ ๘ ต.ปลายโพรง อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม ๗๕๑๑๐ โทรศัพท์ ๐๓๔ ๗๖๕ ๑๘๑	นางรัชณี สว่างแสง นายสมบัติ ศรีบรรจง
๔. โรงเรียนวัดอมรวดี	หมู่ ๔ ต.ปลายโพรง อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม ๗๕๑๑๐ โทรศัพท์ ๐๓๔ ๗๓๒ ๗๐๖	นางรุ่งนภา นาคะเค
๕. โรงเรียนอนุบาลสมุทรสงคราม	เลขที่ ๑๗๑ ถ.ราชญาติรักษา ต.แม่กลอง อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม ๗๕๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๓๔ ๗๑๑ ๐๑๖	นางอัจฉรา วงษ์สมบัติ
๖. โรงเรียนเมืองสมุทรสงคราม	ถ.แม่กลอง ต.แม่กลอง อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม ๗๕๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๓๔ ๗๑๖ ๑๐๐	นายสินธุ์ ถาวรณม์
๗. โรงเรียนวัดตรีจินดาวันนาราม	ม.๔ ต.บางกุ้ง อ.บางคนที จ.สมุทรสงคราม ๗๕๑๒๐ โทรศัพท์ ๐๓๔ ๗๐๒ ๘๒๐	นางอภิษฎา วิเชียร นางอุบลรัตน์ วิจิตรโชติ
๘. โรงเรียนวัดบางน้อย	ม.๔ ต.จอมปลวก อ.บางคนที จ.สมุทรสงคราม ๗๕๑๒๐ โทรศัพท์ ๐๓๔ ๗๐๓ ๕๔๓	นางครุณา พ่วงพิศ
จังหวัดกาฬสินธุ์		
๑. โรงเรียนจุมพลังราษฎร์	ต.จุมจัง อ.ภูผินารายณ์ จ.กาฬสินธุ์ ๔๖๑๐๐ โทรศัพท์ ๐๘๒ ๑๑๖ ๓๑๕๘	นางอรทัย สุวรรณหาร
๒. โรงเรียนศรีภู	ต.ภูคหว้า อ.ภูผินารายณ์ จ.กาฬสินธุ์	นายบุญคุ้ม สกฤษสุธา

ทำเนียบเครือข่ายโรงเรียนร่วมจัดกิจกรรมส่งเสริม/ป้องกันนักดื่มหน้าใหม่

หัวเรื่องเวที	๔๖๑๑๐ โทรศัพท์ ๐๘๑ ๐๖๐ ๒๐๐๘	
๓. โรงเรียนสม สะอาดพิทยาสรรพ์	ค.สมสะอาด อ.ภูจินารามย์ จ.กาฬสินธุ์ ๔๖๑๑๐ โทรศัพท์ ๐๘๕ ๗๔๘ ๗๔๐๘	นางจินดนา อะสุชีวะ
๔. โรงเรียนนาโก วิทยาสูง	ค.นาโก อ.ภูจินารามย์ จ.กาฬสินธุ์ ๔๖๑๑๐ โทรศัพท์ ๐๘๕ ๖๕๕ ๒๕๖๑	นางนันทวัน กุศลชาติ
จังหวัดนครศรีธรรมราช		
๑. โรงเรียนเมือง นครศรีธรรมราช	ค.นาทราย อ.เมืองนครศรีธรรมราช จ.นครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๗๕ ๓๔๒ ๑๐๘	นายเสถียร ชุมทอง
๒. โรงเรียนบ้าน เกาะวิทยา	ค.อินทรี อ.พรหมคีรี จ.นครศรีธรรมราช ๘๐๓๒๐ โทรศัพท์ ๐๗๕ ๓๔๗ ๒๕๐	นางอิงอร นาคสุนย์
๓. โรงเรียนวัดเขา ขุนพนม	ค.บ้านเกาะ อ.พรหมคีรี จ.นครศรีธรรมราช ๘๐๓๒๐ โทรศัพท์ ๐๗๕ ๓๓๘ ๔๒๔	นายมนตรี ขุนรัตน์
๔. โรงเรียนวัด พรหมโลก	ค.พรหมโลก อ.พรหมคีรี จ.นครศรีธรรมราช ๘๐๓๒๐ โทรศัพท์ ๐๗๕ ๓๓๘ ๓๘๘	นายภิญโญ วิเชียรรมณี
๕. โรงเรียน สระแก้วรัตนวิทย์	ค.สระแก้ว อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช ๘๐๑๖๐ โทรศัพท์ ๐๗๕ ๓๗๕ ๖๐๐	นางอรุษา เวทย์วรพรหม
จังหวัดเพชรบูรณ์		
๑. โรงเรียนศรีเทพ ประชาสรรค์	๕๘ ม.๑๒ ค.สระกรวด อ.ศรีเทพ จ.เพชรบูรณ์ ๖๗๑๗๐ โทรศัพท์ ๐๕๖ ๗๕๕ ๓๓๓	นายพละ พันธุ์พินิจ
๒. โรงเรียนเมืองศรี เทพ	๑๑๕ ม. ๒ ค.ศรีเทพ อ.ศรีเทพ จ.เพชรบูรณ์ ๖๗๑๗๐ โทรศัพท์ ๐๕๖ ๗๘๔ ๐๗๑	นางสาวพัชรา ทองแพง

ทำเนียบเครือข่ายโรงเรียนร่วมจัดกิจกรรมส่งเสริม/ป้องกันนักดื่มหน้าใหม่

๓. โรงเรียนบ้านเกาะแก้ว	ม.๕ ต.คลองกระดัง อ.ศรีเทพ จ.เพชรบูรณ์ ๖๗๑๓๐ โทรศัพท์ ๐๕๖ ๗๐๐ ๗๒๕	นายวิชาญ วงศ์อยู่ในธรรม
๔. โรงเรียนบ้านบึงนางาน	ม.๖ ต.ศรีเทพ อ.ศรีเทพ จ.เพชรบูรณ์ ๖๗๑๓๐ โทรศัพท์ ๐๘๕ ๔๓๗ ๕๘๗๖	นายชัยชนะ อินันญะ
๕. โรงเรียนนาสนุ่นวิทยาคม	๒๔๕ ม.๑ ต.นาสนุ่น อ.ศรีเทพ จ.เพชรบูรณ์ ๖๗๑๓๐ โทรศัพท์ ๐๕๖ ๗๑๘ ๐๑๘	นางนวลฉวี อินันญะ

6

รูปภาพการดำเนินงานโรงเรียนปลอดภัย จากสกัดนักดื่มหน้าใหม่ที่โรงเรียนปลอดภัย

สกัดนักตีพิมพ์หน้าใหม่ปี ๒๕๔๙ สร้างแกนนำเด็กเยาวชน

เครือข่ายพลังใสวัยสร้างสรรค์จากโรงเรียนสู่ชุมชน

เครือข่ายพลังใสวัยสร้างสรรค์นำเสนอสู่กลไกนโยบาย

ปี ๕๐ เวทีคณะกรรมการจัดสภาพแวดล้อมในระดับพื้นที่

เครือข่ายพลังใส วิทยาลัยสตรี ร่วมมรณงค์สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อน
พื้นที่ งานประเพณี

เครือข่ายพลังใสวัยสร้างสรรค์นำเสนอต่อกลไกนโยบายส่วนกลาง

จังหวัดกาฬสินธุ์โรงเรียนปลอดเหล้า ๕๐

๒๒ โรงเรียนดำเนินการสู่การป้องกันภัยคุกคามหน้าใหม่ ปี ๕๑

ปี ๕๒ เสนอนวัตกรรมโรงเรียนปลอดภัยสู่เวทีเครือข่าย

อบรมพัฒนาศักยภาพครูและเด็กแกนนำ

สรุปและทบทวนการดำเนินงาน ๔ พื้นที่

บรรณานุกรม

- เกียรติชัย พงษ์พานิช, (2553).ว่าด้วยโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ :อัสสัมชัญ
 รศ.มณฑรา ธรรมบุศย์, (ออนไลน์). สติลาการเรียนรู้ (Learning Style).
<http://edu.chandra.ac.th/teacherAll/mdra/data/learnstyle.doc>
- รอฮีม ปรามาส, (2550).ใครว่าโลกกลม เล่ม 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วีเลิร์นหน้า
 ศิริพร สุเมธารัตน์, (2552). วิถีโลก(Global Society and Living). กรุงเทพฯ :
 โอเดียนสโตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, (2540). ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนา
 กระบวนการคิด. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด โอเดียน สแควร์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, (2551).กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาใน
 ช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550 - 2554)
 ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545-2559). กรุงเทพฯ: สกศ.
- สุกัญญา ตีรวนิชและคณะ, (2533). คลื่นลูกที่สาม The Third wave ของอัลวิน
 ทอฟเฟเลอร์.กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์Global Brain.
- สุวิทย์ มูลคำ, (2547ก). ครบเครื่องเรื่องการคิด. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- อรรถัย มูลคำและคณะ, (2543). Child centred: storyline method: การบูรณา
 การหลักสูตรและการเรียน การสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (พิมพ์
 ครั้งที่5). กรุงเทพฯ : ดวงกลมสมัย จำกัด
- อรนุช ลิ้มตศิริ, (2543). นวัตกรรมและเทคโนโลยีการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ :
 สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Bond L, Patton G, Glover S, Carlin JB, Butler H, Thomas L, Bowes G.
 The Gatehouse Project: can a multilevel school intervention
 affect emotional wellbeing and health risk behaviours? J Epide
 miol Commun H 2004;58:997-1003. Link: <http://jech.bmjournals.com/cgi/content/full/58/12/997>

เอกสารและรายงาน

ผลสำรวจแหล่งมอมเมารอบรัศมี 500 เมตรที่โรงเรียน 50 แห่งในเขตกทม.” ระหว่างวันที่ 2-12 กันยายน 2551 เครือข่ายเยาวชนเพื่อป้องกันนักดื่มหน้าใหม่ และมูลนิธิเพื่อนเยาวชนเพื่อการพัฒนา ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.)

เอกสารประกอบการสัมมนาผู้บริหารสถานศึกษายุทธศาสตร์โรงเรียนปลอดภัย (2550). โครงการสกัดนักดื่มหน้าใหม่. กลุ่มถักทอฝัน

สรวยธร นาวาผล ,สายใจ คงทน, (2551). รายงานการสังเคราะห์ความรู้ กลุ่มถักทอฝันกับการสกัดนักดื่มหน้าใหม่ ปี 2 (การทำงานเพื่อจัดสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันนักดื่มหน้าใหม่)

ธีระพล เพ็ญจันทร์, (2551). รายงานผลการถอดบทเรียน โรงเรียนปลอดภัย ต้นแบบ แผนงานเครือข่าย เยาวชนเพื่อป้องกันนักดื่มหน้าใหม่ มูลนิธิเพื่อนเยาวชนเพื่อการพัฒนา (มพย.)

เอกสารประกอบการสัมมนา, (2553). สรุบทบทเรียนโรงเรียนปลอดภัย “ศึกษาความเป็นไปได้สู่การเป็นโรงเรียนส่งเสริมการป้องกันนักดื่มหน้าใหม่” วันที่9-12 กุมภาพันธ์ 2553 ศูนย์ศึกษาระบบชาติเชิงนิเวศน้ำตกเจ็ดคต-โป่งก้อนเส้า อ.แก่งคอย จ.สระบุรี. แผนงานเครือข่ายเยาวชนเพื่อป้องกันนักดื่มหน้าใหม่และมูลนิธิเพื่อนเยาวชนเพื่อการพัฒนา.

ทำเนียบโรงเรียนปลอดภัย 22 โรงเรียน.(2553).แผนงานเครือข่ายเยาวชนเพื่อป้องกันนักดื่มหน้าใหม่ และมูลนิธิเพื่อนเยาวชนเพื่อการพัฒนา.

รายงานการดำเนินงานชุดโครงการโรงเรียนปลอดภัยระหว่างพฤษภาคม 2551- พฤษภาคม 2552. แผนงานเครือข่ายเยาวชนเพื่อป้องกันนักดื่มหน้าใหม่(คู่มือโรงเรียนร่วมโครงการได้ที่ทำเนียบเครือข่ายโรงเรียนร่วมจัดกิจกรรมส่งเสริม/ป้องกันนักดื่มหน้าใหม่)

มูลนิธิเพื่อนเยาวชนเพื่อการพัฒนา (มยพ.)

“การให้เด็กได้มีส่วนร่วมการเป็นเจ้าของงาน และเด็กรู้ว่า เด็กต้องการอะไร ทำเพื่ออะไร และครู จะต้องเป็นผู้ที่ร่วมคิด ร่วมทำไปพร้อมๆกัน การให้ความสำคัญกับเด็กและรับฟังสิ่งที่เด็กคิดจะทำให้เด็กได้เรียนรู้การทำงานเป็นทีม การวางแผนร่วมกัน จะสังเกตเห็นได้ว่าเด็กๆจะไม่โดดเด่นเป็นรายบุคคล แต่เด็กจะเด่นเรื่องทีม ไม่ว่าจะทำอะไรก็แล้วแต่เด็กๆจะทำงานเป็นทีม”

คุณครูวดี แสงงาม โรงเรียนวัดโคกเกตุ จ.สมุทรสงคราม

ครูและโรงเรียนปลอดเหล้า
แนวทางสู่การป้องกันนักดื่มหน้าใหม่

“การให้เด็กได้มีส่วนร่วมการเป็นเจ้าของงาน และเด็กรู้ว่า เด็กต้องการอะไร ทำเพื่ออะไร และครู จะต้องเป็นผู้ที่ร่วมคิด ร่วมทำไปพร้อมๆกัน การให้ความสำคัญกับเด็กและรับฟังสิ่งที่เด็ก คิดจะทำให้เด็กได้เรียนรู้การทำงานเป็นทีม การวางแผนร่วมกัน จะสังเกตเห็นได้ว่าเด็กๆจะไม่โดดเด่น เป็นรายบุคคล แต่เด็กจะเด่นเรื่องทีม ไม่ว่าจะทำอะไรก็แล้วแต่เด็กๆจะทำงานเป็นทีม”

คุณครูวดี แสงงาม โรงเรียนวัดโคกเกตุ จ.สมุทรสงคราม

ครูและโรงเรียนปลอดเหล้า
แนวทางสู่การป้องกันนักดื่มหน้าใหม่

